

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

Sr.
Gönn. fiddhe.
Tidsh.

nr **7**
augusti 1962
pris 1 krona

ALLT FÖR KERAMIKEN

Glasyrer, färger, leror,
oxider, verktyg, ugnar,
instrument, eldfast material,
guld, penslar, sparkskivor etc.

Begär katalog och prislista.

Högsta kvalitet. Prima service.

Lägsta priser.

CHEMATEX AB

Malmö 1 - Tel. 754 68

För keramikundervisningen

Rikhaltigt lager av:

GLASYRER, i stort urval

FÄRGER — OXIDER — POLERGULD etc.

DREJ- o. GJÜTLEROR, röd- och vitbrännande

ELBRÄNNUGNAR — LIGNSTILLBEHOR

DREJSKIVOR, eldrivna, m. m.

Begär prislista från:

EXPORT & IMPORT AB

Norrlandsgatan 12 · Tel. 10 71 17 · Stockholm 7

NYHYTTANS BADANSTALT

Fysikalisk - Dietisk Kurort i storslagen bergslagsnatur

Behandling av invärtes sjukdomar, blodtrycks-, hjärt-, mag-, tarmsjukdomar och reumatiska åkommor. Konvalescens och rekreation.

Moderna vatten-, ljus-, elektriska, massage- och dietbehandlingar.

Vegetarisk och blandad kost. Utmärkt sportterräng och goda promenadvägar. Moderata priser. Inga drickspengar. Begär prospekt. Tel. Järnboås 13. Rumsbest. säkrast 10-12.

LÄKARE: DOCENT GUNNAR SMÅRS

Post- och Järnvägsstation Järnboås

Gynna svensk industri

Prenumerera på

Status

TS-ansluten

AMNESOMRADE:

SOCIALPOLITIK — SOCIALMEDICIN

Socialbalken och de handikappades egna organisationer

När detta skrivs börjar sommarfriden lägga sig över det sociala fältet och paragrafer och bestämmelser får vila till framtidsensomnaren. Bildligt talat har det emellertid grönskat hela vintern inom sociallagstiftning och socialreformer. Lagen om allmän försäkring — populärt kallad socialbalken — som antogs vid vårriksdagen betyder en stor revolution socialförsäkringsmässigt sett. Förtidspensionärer och sjukförsäkringstagare har klättrat upp åtskilliga trappsteg, samordningen av försäkringarna, överbyggande av tidigare luckor mellan sjukförsäkring och pensioner, samt inkopplingen av rehabiliteringen i dessa sammanhang, är framsteg av stora mått. Den närmaste framtiden kommer att visa detta.

Kort sagt innebär de nya förtidspensionerna att skalan av pensionärer utökats. Vi får tre pensionsgrupper: helpension, halv pension och en tredjedelspension i pengar räknat. Det nya invalidbegreppet trycker särskilt hårt på kvarstående arbetsförmåga. Egen arbetsinsats ska fylla ut luckorna i inkomstbortfallet. Linjen är sund och riktig. Folk ska kunna få göra en arbetsinsats även med graderad arbetsförmåga. Nu har i debatten kring de praktiska svårigheterna att ge den handikappade en möjlighet till egen insats i huvudsak berörts prövningsinstansernas kapacitet att avgöra pensionärens medicinska status och värdera möjligheten till egen arbetsinsats. Dessa instanser har en nyckelställning. Den saken behöver i princip inte diskuteras. Men frågan om den handikappades arbetsinsats har också många andra aspekter.

Många frågar sig: var finns lämpliga arbetsuppgifter för t. ex. "en tredjedels folkpensionär"? Möjligheten att arbetsplacera graderade förtidspensionärer måste variera allt efter tillgången på arbetsuppgifter. Och möjligheten att erhålla ett "utfyllnadsarbete" till sin reducerade förtidspension beror också på var man är bosatt i landet. Skillnaden mellan tätorter och glesbygder, när det gäller tillgången till lämpliga arbeten, är en gammal välkänd grammafonskiva i vårt land. Man kan bara fråga sig hur t. ex. norrlandsläna ska ta på de här frågorna om arbeten för personer med viss kvarstående arbetsförmåga. Kan man inte få ett lämpligt arbete i kombination med sin reducerade pension blir det för förtidspensionären fråga om standardsänkning. Det behövs ingen invecklad försäkringsmatematik för att konstatera detta.

Nu vet vi att arbetsvården har arbetat energiskt för att få fram de erforderliga resurserna för rehabilitering, omskolning, yrkesutbildning och skyddad sysselsättning för de svårast arbetshindrade. Det är ingen hemlighet att behovet är mycket, mycket större än tillgången till dylika rehabiliteringsanordningar. Bristen på tillräckligt antal skyddade platser för de svårast handikappade har vid åtskilliga tillfällen berörts i våra spalter. Vi ska inte vara alltför pessimistiska för framtiden, men ändå måste sägas, att här finns mycket att bygga ifatt. Vår utmärkta socialbalk med bättre försäkringsskydd grundas i hög grad på möjligheterna att återställa de sjuka och handikappade också arbetsmässigt. Där försäkringsskyddet slutar ska rehabiliteringen kom-

plettera — detta syskonförhållande mellan försäkringsskydd och rehabilitering är den grundläggande principen i vår nya socialbalk.

De handikappades egna organisationer är i sin dagliga praktik — i kontakten med de handikappade själva — mitt inne i den problematik, som i korthet skisserats. Det är så lätt att med den nya socialbalkens tillkomst vifta bort alla mörka moln från de handikappades solbelysta himmel. Nu är allting bra och det återstår inte mycket att knorra över i socialsverige. Vi är de första att glädjas över den goda viljan, som avspeglar sig i socialbalkens många paragrafer. Men många frågor återstår dock att lösa innan vi fyllt systemet med de reella möjligheter lagstiftningen erbjuder. Här har organisationerna en stor uppgift att upplysa och med stöd av de praktiska erfarenheterna komplettera och fördjupa innehållet i lagen.

En fråga, som säkerligen kommer att sysselsätta oss inom den närmaste framtiden, är hur pass handikappvänlig vår arbetsmarknad kan göras för de grupper av människor, som behöver en sysselsättning med hänsyn till speciella omständigheter. Vi närmar oss då områden dit lagstiftarna inte riktigt når fram — försäkringsskyddet avlöses i viss mån av förhandlingslinjen och arbetsmarknadens parters goda vilja och hänsyn. Även om vi hittills har fått bevis för att handikappade kan bli fullgod arbetskraft har nog inte tanken på deras normala inväxande i vår produktion slagit igenom på fullt allvar. Diskussionen om den handikappade rör sig sakta i fackförbundspressen. Man nöjer sig ofta med vackra referat om sociallagstiftningen — de praktiska svårigheterna på det fackliga planet tiger stilla i bladen. Här behövs en ny debatt, en debatt om bl. a. teknikens och

Kommunala bostadstillägg

Att inkomstprövningen på de nya pensionerna slopats — jämfört med tidigare regler — innebär ingalunda en hundra procentigt nytt system. Naturligtvis vill vi inte påstå att den gamla regeln med kineseri i avdragsregler var bättre, men det finns knutar i det nya systemet också som tål att granskas. Den förstärkning av pensionärernas standard, vilken heter kommunala bostadstillägg, är en inkomstprövad förmån och det ankommer på kommunerna att besluta om sådant tillägg till den övriga pensionen skall utgå. Vad betyder nu detta? Jo, kommunerna bestämmer över denna del av pensionen. Därför blir de kommunala bostadstilläggens storlek beroende på hur vederbörande kommun ser på pensionärernas situation. Kommunernas ekonomiska bärkraft inverkar naturligtvis vid bedömningen. Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka har i flera remissyttranden påpekat det orimliga i att man tillämpar varierande bedömning i olika kommuner — det finns till och med kommuner, som inte alls ger några kommunala bostadstillägg! Från vårt håll har kraftigt betonats att de kommunala bostadstilläggen måste betraktas som en del av pensionen. Det kan inte vara rimligt att en pensionär skall vara beroende av bostadsorten och den lokala bedömningen — han kan ju, som framhållits, vara boende i en kommun med mycket små kommunala bostadstillägg eller rent av i en kommun, där sådan förmån inte alls existerar! Det borde finnas allmängiltiga, enhetliga reg-

medicinens möjligheter att skapa handikappvänligare arbetsmiljöer. Den frågan finns inte med i socialbalken — den måste tas upp i andra sammanhang.

Sixten Hammarberg

ler för kommunerna i denna fråga så länge man fasthåller vid en uppdelning av pensionen i en helt statlig del och en mindre del med den kommunala beslutanderätten som grund. Låt oss nu framförallt hoppas, att de nya pensionerna — den förbättring som skett lagstiftningsvägen — inte ska motsvaras av minskning i kommunala bostadstillägg. Det ligger så nära till hands att "Lille-bror" kommunen passar på att dra in där "Store-bror" staten varit generös mot pensionärerna. Vi får säkerligen anledning att återkomma till denna fråga senare i detaljgranskningen av de nya pensionernas ikraftträdande och praktiska verkan.

Hisskötarnas hårda öde

Nyligen upplystes vi genom tidningsspaltarna om att 40.000 hisskötare i New York förlorat sina anställningar därför att hissarna nu kan skötas och fungera utan hissförarnas benägna bistånd. Då sådant händer sparrar vi upp ögonen och känner faran av att vi kanske själva hotas av hissförarnas bittra öde. "Varje omotiverad arbetslöshetsdag är en styggelse för både individ och samhälle", skriver en tidning uppskärnad av vad som hänt hissmännen där borta i väster.

Man kan delta i och instämma i upprördheten, men varför ägnar man inte de här frågorna större uppmärksamhet i största allmänhet? Hur är det med de människor — sjuka och handikappade — som ställs utanför arbetsgemenskapen — utan att de råkat vara hissförare? Skulle vi inte kunna uppröras lite mera över handikappade grupper över lag, titta närmare på våra arbetsplatser, miljöer och tekniska anordningar, se efter hur man med fantasi och uppfinningsrikedom kunde skapa arbetstillfällen för handikappad arbetskraft. Hissförarna i New York är inte ensamma om sina problem!

■ STATUS DEBATT...

Forts. fr. sid. 5

per — den ena gruppen får hjälp, den andra lämnas utan — blir en rättvis bild av hur vårdbehov uppstår och avhjälpes. Som forskningsförsök betraktat ska det dock bli spännande att se vad danskarna får ut av sina experimentfamiljer.

Forskning som "social ingenjörskonst"

är tvivelaktigt säger professor Jörgen Westerståhl i en artikel i *Socionomförbundets Tidskrift*. Forskningens uppgift bör vara att ge perspektiv på vad vi själva sysslar med och klarlägga de stora utvecklingstendenserna:

Det finns väl de som tror, att den sociala forskningen i vidaste mening, den forskning som täcker socionomernas arbetsfält, skall kunna utformas på ett sådant sätt, att den blir något slags social ingenjörskonst, dvs. att den skall kunna ge resultat, som direkt skall kunna användas för lösningen av de olika praktiska problem, som möter på detta område. Personligen skulle jag förmoda, att man i varje fall inte inom den närmast överskådliga tiden har anledning att räkna med sådana forskningsresultat. Jag skulle inte heller vilja säga, att jag är alldeles säker på att man i framtiden kommer att nå dithän, men det är möjligt, att jag tar fel.

Däremot skulle jag vilja säga, att denna forskning har andra och utomordentligt väsentliga uppgifter. Den sociala forskningen har två huvuduppgifter; den har den uppgiften att systematisera våra iakttagelser på hela det sociala, kommunala fältet, och den har den uppgiften att ge oss perspektiv på denna verksamhet.

Status

Organ för Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka

Ansv. utg.: Einar Hiller
Redaktör: Sixten Hammarberg
Red. och Exp.: Kocksgatan 15, Stockholm
Telefon 41 39 99 och 44 40 40
Postadr.: Box 4149, Sthlm 4
Postgirornr 95 00 11

Annonspriser: Småannonser:
Omslagets sista sida 500:— 58 mm spaltbredd 65 öre mm
1/2-sida 400:— 1/3-sida 225:— 90 mm spaltbredd 90 öre mm
1/4-sida 125:— 1/8-sida 65:—

Prenumerationspris: Helår 10 kr, halvår 5:50 kr

UR INNEHÅLLET:

● DEN MÄNSKLIGA FAKTORN	6
VAD SYSSLAR PSYKOLOGERNA MED?	8
SOMMARNÖJEN	16
STRINDBERG SOM TJÄNSTEMAN	20
BILDKRYSS	24

OMSLAGSBILD: Skörden är mogen

'Trygghetsbalken är spikad'

fastslår *Stockholms-Tidningen* i en ledare. Aktiviteten inom den svenska välfärden är hög. I den nu av riksdagen antagna trygghetsbalken har de senaste decenniernas reformarbete samlats i ett dokument, som säkert kommer att röna internationell uppmärksamhet. Tidningen summerar:

Det är många års erfarenheter som legat till grund för den genomförda konsolideringen, varför man kan hoppas att verket i huvudsak skall bli bestående. In i det sista har stora luckor fått fyllas igen — och ännu är långt ifrån allt färdigt. Till de nu genomförda materiella förbättringarna hör

att 900.000 folkpensionärer får den största standardhöjningen på 15 år;

att 1,2 milj. hemmafruar får sjukhjälp kraftigt förbättrad;

att 500.000 företagare får bättre försäkringsskydd vid sjukdom;

att barnaföderskor får en tredubbling av engångsersättningen;

att långtidssjuka högradiga invalider och äldre änkor får väsentliga förbättringar;

och — viktigast kanske — att sjuka i framtiden slipper hamna i skarven mellan sjukförsäkringen och invalidförsäkringen.

Reformerna kostar sammanlagt 750 milj. om året i ökade utgifter. Det är en inkomstöverföring av betydande mått till behövande grupper och den vittnar gott om den solidaritet vi tillämpar i vår välfärdsekonomi.

Man kan i stort instämma i dessa synpunkter på en ny milstolpe i svenskt trygghetsskapande. För vår del återstår emellertid att trycka på en ny "skarv" — dvs. mellan försäkringsskyddets ekonomiska del och möjligheterna för de handikappade att utnyttja den arbetsförmåga de har. Man kan nog säga att systemet står och faller med tillräckliga rehabiliteringsresurser och ett handikappvänligare klimat inom näringslivet och på arbetsplatserna. Se f. ö. vår ledare i detta nummer om dessa frågor!

Socialvården behöver ett serviceorgan

betonades starkt vid en expertkonferens i Norrköping. Forskningen ska vara ett serviceorgan åt beställaren och då tarvas ett helt team av vetenskapare på olika områden. Till ett fristående socialforskningsinstitut har vi inte resurser — det kostar för mycket. Social- och eklestiastikministrarna borde få del av en

Från danskt håll rapporterades ett intressant experiment man gjort i Danmark om familjens anpassningsproblem. Det rör sig om två typer av familjer — "understödsfamiljer" och ett antal andra familjer. Familjerna, ett hundratal s. k. problemfamiljer, deltar frivilligt i en treårig undersökning:

PRESS | eko

omedelbar opinionsyttring. En av deltagarna i konferensen, socialdirektör Dahlström, framhöll:

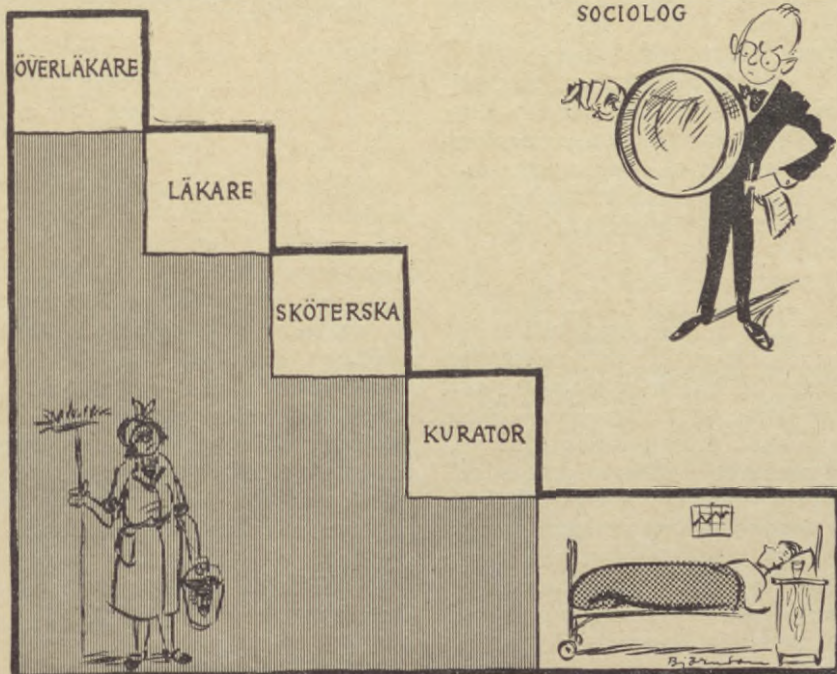
— Saken brådskar. Vi vet för litet rörande individens problem och behov. Våra våldsamt ökade socialutgifter måste få en effektivare inriktning. Det är viktigt för oss som skall tillämpa lagstiftningen att få ett vetenskapligt basfundament så att inte allt behöver skötas på känn.

Dessa familjer skall få individuell vård och speciellt intresse. Sedan får man se vad som händer med dem. Samtidigt granskas samma antal familjer, som får klara sig själva bäst de kan. Jämförelsen hoppas man skall ge ytterligt intressanta lärdomar. Talaren gav Sverige rådet att inte förlägga forskningen till socialinstitutet.

Det danska experimentet, hjälp contra "vind för våg"-metoden, verkar intressant på papperet. Frågan är väl om det med en sådan undersökning mellan två tävlande grupper.

Forts. å sid. 4

SOCIOLOGEN GÅR PÅ HUSESYN...

En amerikansk sociolog, Isidor Thorner, utreder frågan om "distanser" mellan sjukhusgrupper. Förbindelserna mellan olika grupper är ofta dåliga. "Ständerskorna är en bottengrupp" och trappstegen är svåra stängsel för mänsklig samlevnad.

För vår tids teknik tycks inte längre vara omöjligt. Nya tekniska under, sinnrika industrimaskiner, datamaskiner, arbetsparande apparater av allehanda slag för hemmen och mycket, mycket annat produceras på löpande band, motorismen

DEN MÄNSKLIGA FAKTORN

sväller över alla bräddar, Vi lever i teknikens tidevarv, men alla tekniska farsteg till trots har man inte lyckats eliminera *den mänskliga faktorn*. De flesta former av av arbete verkar inte bara kroppsligt utan även psykiskt tröttande. För att utvinna det mesta möjliga av arbetskapaciteten utan att därför riskera en förslitning i förtid måste hänsyn tas inte bara till den kroppsliga utan också till den psykiska konditionen.

De första vetenskapliga studierna av tröttheten utfördes i merkantilt syfte — för att söka uppnå en maximal produktion av högsta kvalitet på kortaste tid med ett minimum av energiförbrukning och ett maximum av tillfredsställelse. Bättre arbetsmetoder, bättre teknik vid handhavandet av maskiner och verktyg, bättre anda på arbetsplatsen och inom arbetsgruppen, införande av vilopauser vid lämpliga tidpunkter under arbetspasset, kortare arbetsvecka — allt detta har syftat till att minska tröttheten och göra den mänskliga faktorn mer effektiv.

I USA har man uppskattat den årliga förlusten till följd av trötthet i arbetet till inte mindre än 2,5 miljarder dollar. När man ser uppgifter om sådana förluster, när man vet att tusentals personer skadas och hundratalas dödas varje år till följd av slappnad uppmärksamhet på grund av trötthet, då förstår man också vilket problem tröttheten utgör inte bara för industrin och storföretagen utan överallt i det nutida samhället. Till olycksfallen och dödsriskerna kommer också de psykiska skadorna i form av retlighet, oro, nedslagenhet, misströstan och apati.

Trötthet har många grundorsaker och i denna redogörelse av trötthetens problematik framgår att i USA uppskattas den årliga förlusten på grund av trötthet i arbete till ca 2,5 miljarder dollar — inga småsummor precis!

Medan den kroppsliga tröttheten är beroende på arbetets "tyngd", på oekonomiska handgrepp som anstränger musklerna i onödan, otränning, etc., ligger det i viss mån helt andra faktorer bakom den psykiska tröttheten.

En viktig sådan faktor är känslöstämningen. En person som är bekymrad, irriterad eller arg arbetar oftast i ett hetsigare tempo än normalt och blir därför mycket snabbare psykiskt rött än han skulle bli, om han befann sig i en harmonisk jämvikt. Han tär inte bara på sitt kroppsliga kapital utan också på det andliga och slösar med energi åt alla håll.

Vi vet, att den nervösa grunden till det illa organiserade och improduktiva avgivandet av energi under inflytande av en stark känsla lig-

ger i det s. k. autonoma, självständiga, nervsystemet, vilket utan medvetandets eller viljans medverkan reglerar alla de automatiska funktionerna inom kroppen. Vid en stark känsla gör det självständiga nervsystemet revolt mot de övriga delarna av nervsystemet och går sina egna vägar. Resultatet blir förvirring i kroppens harmoniska organisation och i samarbetet mellan dess olika delar och organ. Hjärtats normala funktion blir rubbad och den normala samstämmigheten mellan musklerna blir störd. Dessutom avsköndras under känslans inflytande en ökad mängd av binjurehormonet adrenalin, vilket verkar som en piska på kroppens funktioner.

Matsmältningsapparaten påverkas på ett ogynnsamt sätt. Magsäcken

försätts inte sällan helt ur funktion, så att matsmältningsprocessen avstannar, kanske för timmar. Blod och energi dirigeras från matsmältningsorganen till det centrala nervsystemet, till lungorna, hjärtat och de skelettmuskler som man tar i bruk för att undfly en hotande fara eller för att gå till attack. Den där extra adrenalindosen, som en stark känsla utlöser, försätter sålunda hela kroppen i ett slags beredskapsställning, ett tillstånd av omedveten, spänd väntan, som inte bara verkar kroppsligt utan i ännu högre grad psykiskt tröttande.

◇

Medan vi talar om känslan, kan det också vara skäl att säga några ord om vad man brukar kalla suggestionströtthet. Det kan vara såväl suggestioner utifrån som självsuggestioner. Det behövs bara att en olämplig eller i varje fall psykologisk chef eller arbetsledare ideligen ingriper i eller kontrollerar arbetet för att irritation och därmed också "känslotrötthet" skall inställa sig. Det kan vara alldeles tillräckligt att man får höra, att ett visst arbete är särskilt svårt eller krävande för att detta skall kunna verka som en suggestion. Man intalar och övertygar sig själv om att arbetet verkligen är svårare eller hårdare än man annars skulle ha tyckt — med ökad trötthet som följd.

◇

En viktig faktor i detta sammanhang är också olust för arbetet av en eller annan orsak. Man kanske vantrivs med själva arbetet som sådant och drömmer önskedrömmar om någon helt annan sysselsättning inom eller utom företaget. Man kanske inte trivs med lokalen eller arbetsförhållandena eller tycker illa om arbetskamraterna, kanske bara en viss arbetskamrat, som man av omständigheterna tvingas till nära samarbete med. Det är tillräckligt för att olusten skall infinna sig. Följden blir att vederbörande är trött — psykiskt trött — redan innan arbetet börjar och den kroppsliga tröttheten ännu haft tillfälle att infinna sig.

En annan anledning till psykisk trötthet är för långa arbetspass. Även om arbetet i sig självt inte skulle vara direkt kroppsligt betungade, blir man dock trött, i första hand psykiskt trött efter en viss

tid. Det har vid många undersökningar visat sig att det arbete som utförs vid slutet av ett arbetspass inte bara verkar oerhört mycket mera tröttande utan också utförs kvalitativt sämre. Felen och missagen blir procentuellt mycket flera under låt oss säga den sista femtedelen av arbetspasset än under de tidigare fyra femtedelarna. Det är med andra ord ett orimligt högt pris man måste betala för att fullfölja sitt arbete under den sista delen av ett alltför långt arbetspass.

◇

Det har också framgått att arbetskapaciteten starkt ökar efter vid lämpliga intervall inpassade vilopausar. Dessa får dock inte vara för korta, för då verkar de enbart irriterande, och inte heller för långa, ty då förlorar de sin uppiggande effekt. Hur och när dessa pauser skall infogas i arbetsprogrammet får bestämmas av arbetets art, men auktoriteterna på detta område tycks vara ense om att man når den bästa arbetseffekten, om den sammanlagda tiden för dessa vilopausar uppgår till en sjättedel av arbetstiden, lunchrasten ej inberäknad.

Störande inflytanden av olika slag har också en påtaglig förmåga att öka tröttheten. Även om den yttre effektiviteten kan uppehållas, får man räkna med att den inre effektiviteten sjunker till följd av den ökade påfrestningen på nervsystemet. Den högsta arbetsförmågan skall inte motsvara en ansträngning och påfrestning av nervsystemet med förtidig trötthet som följd utan vara en produkt av ett lätt och smidigt fungerande av hela den mänskliga organismen.

◇

Mycket har gjorts för att på olika sätt motverka den kroppsliga tröttheten, men hur är det egentligen i fråga om den trötthet som ligger på det psykiska planet? Här skulle man nästan vilja tänka sig ett slags "anti-trötthetsombud" i stil med skyddsombuden på arbetsplatserna, som kunde se till att var och en kommer på sin rätta plats i rätt omgivning, som sökte motverka ev. olust — så långt detta är möjligt — som sökte lösa eller lägga tillräta personliga problem, konflikter och svårigheter, vilka nedsätter arbetsförmåga och arbetslust, med andra ord utövade ett slags kuratorsverksamhet i vidaste mening.

Forts. å sid. 22

Sociala notiser

En grupp hjärtspecialister har under juni månad varit samlade under en veckas tid för att föreläsa om de senaste rönen inom sitt fack. Det är den snabba utvecklingen inom hjärtkirurgin som föranlett denna kurs, som räknat mycket kvalificerade elever. Hjärtspecialisterna i Uppsala har stått för värdskapet vid kursen och föreläsningar har hållits av docenterna Viking Björck och Herman Lodin, professor Bo Vahlquist och professor Gunnar Ström. Professor Erik Ask-Uppmark har varit kursledningens ordförande.

●

Den sociala forskningen är eftersatt i Sverige framhöll docent Hans Meijer vid en socialvårdskongress i Norrköping.

Nu har statsmakterna lovat krafttag, och en utredning är också igång, men frågan är var den hett åtrådda forskningen skall förläggas. I Sverige tänker man sig nog socialinstitutet, men där opponerade sig med kraft den danske experten.

— Socialforskning är en självständig vetenskap, precis som t. ex. atomforskning, och den bör inte plottas bort, menade direktör Henning Friis vid det nya fristående Danske socialforskningsinstitutet.

Hur bör svensk social forskning organiseras? Docent Meijer framhöll att utbildning och forskning hänger intimt samman. Båda är styvmoderligt behandlade, och på 20 år har ingenting hänt i utbildningen. Socionomutbildningskommittén ämnar föreslå att utbildningstiden förlängs med ca ett år. Då kan vi få en verkligt kvalificerad yrkesutbildning på den sociala sektorn, inte bara en lätt orientering som nu.

— För den sociala målforskning vi vill ha är universiteten knappast lämpade, och en professur i socialpolitik vore kanske inte så särskilt matnyttig. Här gäller det ju att få svar på konkreta problem inom administrationen.

●

Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsbyrå meddelar att sammanlagda antalet i arkivarbete och musikerhjälp sysselsatta svenskar och utlänningar utgjorde under 1961 i genomsnitt 1.597 per månad. I denna siffra ingår även 83 ungrare. För enbart i arkivarbeten sysselsatta utgjorde genomsnittliga antalet 1.561, varav 1.334 svenskar och 227 utlänningar. Av de utländska arkivarbetarna erhöles under året 18 svenskt medborgarskap.

Vad sysslar psykologerna med?

Psykologin är en modevetenskap som vi alla numera till nöds tillägnat oss. Lite bekymmersam är denna nya insikt. Ty vi börjar alltmer få klart för oss att det är något på tok, inte bara med våra medpassagerare i denna tillvaro, utan också med oss själva. Om vi t. ex. ideligen tvättar oss, så tyder detta på bacillskräck och betecknas av somliga psykologer som "renlighetsmani till följd av en ständigt överhängande nevrotisk olustkänsla som måste avskuddas". Men läkarna tillråder oss ju att hålla oss rena, inte minst i förkylningstider! Vem är normal och vem är psykiskt störd? Är inte slarv med hygien en försummelse, en brist på hänsyn till andra människor? Jo, visst! Detta tyder enligt somliga psykologer på "en infantil trotsinställning"? Det gäller alltså att vara måttlig i allt, hålla sig till det som är lagom i allt. Men vad är lagom?

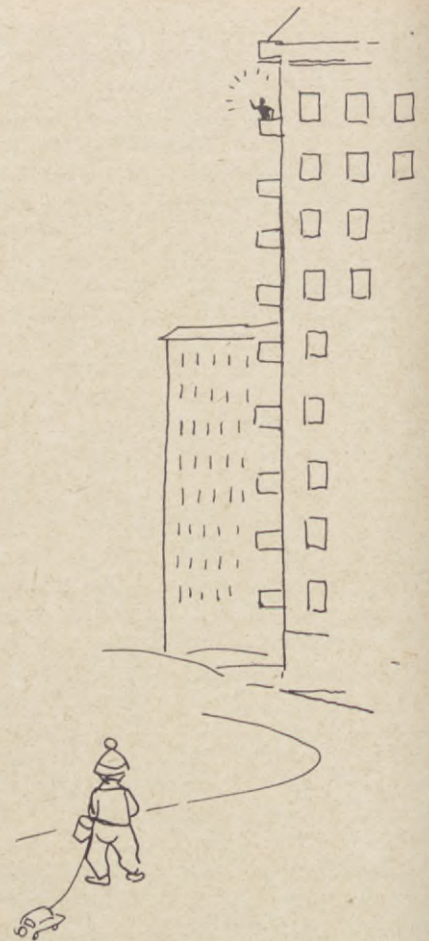
Det är sannerligen inte lätt att vara de nogräknade psykologerna till lags. Man måste i så fall vara ett

dygdemönster av välanpassad och välfriserad samhällsmedborgare. Men inte heller detta är i många psykologers ögon riktigt bra. Då är man "osjälvständig", "böjd att följa med strömmen", "i avsaknad av en

Normalt, friskt eller sjukt i vårt själsliv är utgångspunkt för de spetsfundiga reflexioner författaren till denna artikel — Christopher Jolin — gör om psykologernas arbete. Författaren förnekar inte att det finns både "vettiga och förnuftiga psykologer som utför hälsosamma arbeten", men frågan är ändå om de inte får försöka "utveckla sin vetenskap". Lekmannen tycker ibland att "psykologernas verksamhet är en smula besynnerlig". Vad säger nu psykologerna själva om herr Jolins funderingar?

Är för hög körkortsålder — f. n. 18 år — orsak till att ungdomar känner sig "kränkta" och tar hämnd på samhället genom att knycka bilar? Får ungdomarna s. k. mindervärdeskomplex för att de måste vänta för länge på körkortet och "kompenserar" sig genom bilstöld?

I höghus försämras barnens kontakt med modern och enligt vissa psykologer ska alltså låghusens småttningar vara mindre utvecklingsstörda

egen personlighet", "en kvaddad och stukad individ".

De psykologiska termer som är mest välbekanta är "mindervärdeskomplex" och "övervärdeskomplex". Alla har vi faktiskt mindervärdeskomplex, vilka somliga "kompenserar" genom att uppträda kaxigt och självsvåldigt — enligt våra vanligaste psykologer.

Orsaken till dessa komplex tycks kunna vara hur triviala som helst. Den länge har förstas komplex för att han är lång, den korte för att han är kort. Och den normale för att han är bara normal.

För en tid sedan stod det i tidningarna att Sveriges motororganisationer överväger att sänka körkortsåldern till 16 år. En kvällsvisa i Stockholm uppgav att ungdomarna känner sig kränkta. De tycker att det är olidligt att vara berövade den medborgerliga rättighet som körkortet innebär. De får mindervärdeskomplex av att behöva

vänta så länge som till 18 år. Detta utlöser hos dem en trotsreaktion. De måste "kompensera sig". De måste därför knycka bilar och köra som vansinniga. Det är deras sätt att hävda sig gentemot samhället.

Detta är psykologiskt — eller kvasipsykologiskt — tänkande som blivit allmänt tankegods.

Vad säger psykologerna själva? Ja, de tycks vara en smula rådvilla. Flertalet av dem säger i alla fall, att vi först kan bli fria från våra mindervärdeskomplex, när vi kan leva ut våra inneboende aggressio-
ner.

Vid en internationell kongress för tillämpad psykologi i Köpenhamn nyligen förklarade den amerikanske psykologiprofessorn, Charles E. Osgood i sitt inledningsanförande att vår tids ledande politiker är totalt bakom flötet. Chrusjtjov, Kennedy, de Gaulle, Adenauer och MacMil-

lan, alla lider de av svårartade mindervärdeskomplex.

En australiensisk psykologiprofessor, R. T. Neimourn kompletterade professor Osgoods anförande med att framhålla att fullkomlig fred skulle råda på jorden, om de psykologiska experterna satt vid statsrodren. Han ansåg det tyvärr vara ganska osannolikt att folken i världen ännu skulle vara så upplysta och förnuftiga att de lät välja psykologerna till statsmän. Professor Neimourn ville dock inte slänga yxan i sjön:

— Det gäller för oss psykologer, sade han, att varsamt upplysa de vilseledda och söka avleda deras psykiska störningar.

Under bravorop från den lärda församlingen föreslog han att de av mindervärdeskomplex hemsökta statsmännen bereddes tillfälle att avreagera sina vålds- och maktinstinkter på ofarliga vägar. Chrusjtjov borde placeras vid en hyvel-

Lycklig Status-familj

Med rätta kan man kalla familjen Frosth i Ljungaverk Status-familjen. Vårt riksförbunds arbete och tidskriften Status har i den familjen fått ett stöd av sällan skådad hängivenhet och energi. Linnea Frosth är en stöttepelare i vår lokalförening i Västra Medelpad och mannen, Helmer, är en lika hängiven förkämpe för vår sak. Sedan får inte sonen, Sidh, glömmas i sammanhanget. I över tio års tid har han skött om utbärningen av Status i västra Medelpad, ett ombud, som cyklat i ur och skur med tidningspacken i dagsturer varierande mellan fem och tio mil.

Den hårt drabbade familjen — de har kämpat mot sjukdom alla tre — kunde på valborgsmässoaftonen glädja sig åt en stor framgång. Då tog sonen Sidh sin studentexamen. Pappa och mamma mötte naturligtvis utanför skolan i Ånge och tog emot sin pojke i vita mössan med stor glädje. Tidskriften Status och Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka ber att post festum få gratulera familjen Frosth till framgången. Sidh Frosth är intresserad av kärnkemi och vid sidan av skolarbete och Statusförsäljningen på s.k. fritid har han också hunnit med att praktisera vid forskningslaboratoriet i Ljungaverk.

bänk och se hur träflisorna yrde. Kennedy rekommenderades att spela rugby. Naturligtvis skulle de efter dessa våldsamma utlevelser inte längre ha något behov av att skramla med vätebomber och raketvapen. De skulle bli snälla som små lamm och resonliga som tvättäkta psykologer.

Många psykologer hyser stor misstro till de människor som ägnar sig åt ovanliga uppgifter, oavsett om dessa är livsbefrämjande eller ej. De betecknas inte sällan som nevrotiska. Det är mycket obehag-

Forts. å sid. 12

Den långa har komplex för att han är så lång

Den korte för att han är för kort

— och den normale därför att han är för "normal"

En bilfärd i "Mörka Småland" av Sven Ljungberg

NILS-ERIC BJÖRSSON:

IDYLL OCH HEMBYGD

"Allt som är vackert tycker jag om", börjar en sommardikt av en av våra yngre skaldar.

De orden skulle också ha kunnat komma från en målare, från Oskar Bergman. Genom hela hans långa konstnärsgärning löper kärleken till det vackra i tillvaron som en röd tråd.

H. C. Andersens saga om Kejsarens nya kläder har ständigt aktualitet när det gäller bildkonsten. Men om Oskar Bergman kan man säga att han hör till dem som sytt en vacker dräkt åt kejsaren, som någon uttryckt det. Snittet är måhända enkelt i sin originalitet, men den

liknar i varje fall ingen annan klädned. Den klär och den lurar ingen. Det man ser, ser man utan trick. Man behöver inte luta huvudet på sned och man behöver inte söka efter fördolda kvaliteter med röntgen.

Oskar Bergmans motivvärld är den förtjusande idyllen: en vilsam och problemlös värld. Det har sagts om Oskar Bergman att han är originell med sin konst genom att inte vara originell. "Det ligger en underbar ro över hans tavlor och de utgör en välbehövlig kontrast till en värld, i vilken lugnet sedan länge

Oskar Bergman: Hålsingelandskap

är bannlyst" är ett uttalande som man inför Oskar Bergmans konst är mycket villig att instämma i.

Vårt behov av tröst, skrev Stig Dagerman en gång. Vårt behov av idyll, skulle man vilja karaktärisera Oskar Bergmans intentioner. Det finns ingen konstnär som står den svenska idyllen närmare än han. Hans värld är blommande ängar och björkhagar, blå sjöar och röda stugor, vårvällar och sommarkvarn.

Oskar Bergman kan se tillbaka på ett långt konstskapande; han är över åttio år nu och hade sin första utställning 1905. Naturligtvis har

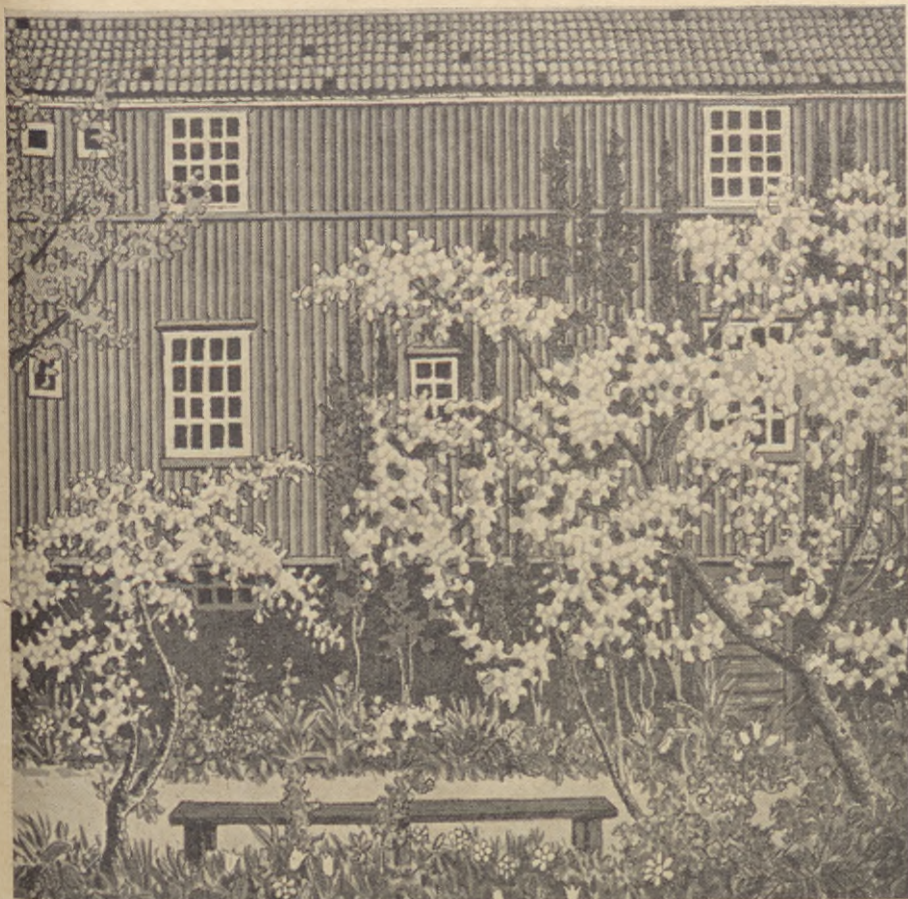
Oskar Bergman — en av hans blommande idyller

det stått strid kring hans namn; det är oundvikligt när man som han hävdar sin självständighet och alltid stått utanför alla konstpolitiska sammanslutningar. Han har själv sagt, att ju mindre lärda de människor varit, som haft att bedöma hans konst, desto mera uppskattning har han fått.

När Oskar Bergman i början av detta år hade en stor retrospektiv utställning på Färg och Form i Stockholm strömmade en stor och hängiven publikskara till för att fröjdas åt hans konst och samtidigt visa konstnären sin uppskattning.

"För oss som lever i denna jäktade och upphaussade tidsålder känns det som ett friskhets- och renhetsbad att komma in i Oskar Bergmans bilder", skrev Stig Carlsson i

Oskar Bergman: Blommande husvägg

utställningskatalogens förord. "Fjärran från all beräknings kortfristighet ger han oss en bild av världen som den verkligen är. Han återställer proportionerna, lär oss att se det 'gamla' som om det vore absolut nytt. Är vårt synsinne så nedslitet att vi inte kan upptäcka det enkla överlägsenhet? Då är Oskar Bergmans bilder för oss något av utropsstecken och kanske riktninggivare."

De där orden gäller naturligtvis också den portfölj med litografier som Oskar Bergman nyligen släppt ut. Portföljen som innehåller fem färglitografier (Bokkonsum 400:—) har inte givits något namn, men vad skulle passa bättre än "Svensk idyll". Och här finns det naturligtvis anledning att åter stanna inför det citerade förordet: "Han lever mitt ibland oss, barnsligt upptagen av en värld som vi håller på att tappa bort. Att återvända till det enkla, kanske är det bildkonstens uppgift — en av uppgifterna!"

Hembygdsskildrare är en benämning som ju fått en dubiös klang. Men om man använder ordet i dess allra bästa bemärkelse vågar man

säga att en mycket stor del av Sven Ljungbergs grafiska produktion kan återfinnas inom hembygdsskildringens område.

Sven Ljungberg är smålänning och djupt rotad i sitt landskap. Han bor kvar i sin barndomsstad Ljung-

Sven Ljungberg: "Sågen"

by och när han ska söka motiv stannar han ofta inom stadens gränser. Småstaden och den småländska allmogen har i honom fått en verklighetsnära och utsökt skildrare.

"Småland" heter också mycket signifikativt en nyutkommen portfölj med färgträsnitt av hans hand. (Bokkonsum 300:—).

Den lugna rytmen är ett dominerande karaktärsdrag hos småstaden. Sven Ljungberg har i ett av portföljens fem blad kommit småstadens frid och ro så nära som tänkas kan. Han har fångat in en sommargrön gata, en esplanad, i absolut vila och stiltje, inte en människa syns till. I sin disciplinerade komposition förmedlar motivet en rofylld drömstämning.

Men Sven Ljungberg har alltid varit intresserad av människorna och deras beteendemönster; mer än småstaden är det småstadslivet han vill skildra i sin konst. Han ger ett exempel på detta i en annan gatabild; hur säkert har han inte fångat en sektor av vinterns småstad.

Som folklivsskildrare får Sven Ljungberg tillfälle att blomma ut i en bild av en småländsk auktion. Han gör det med en saklig, litet kärv syn, men ger ändå sitt blad en dekorativ verkan genom fint insatta färger.

Sven Ljungberg söker sig också gärna till arbetsmotiv — och med lyckligt resultat. Det vittnade hans deltagande i Byggnadsarbetareförbundets utställning "Bygget i bild" om och det bekräftar ytterligare ett av portföljens blad, "Sågen".

ligt att få stämpeln nevrotisk. Det är en vetenskaplig term. Vem kan försvara sig mot vetenskapen? Dess auktoritet är fruktansvärd.

Psykologerna har naturligtvis många och sinnrika förklaringar till hands. De häver inte ur sig områden på en höft som vi vanliga tanklösa och slarviga människor. Ett exempel:

En framstående psykolog, dr Hans Euler betecknade nyligen i den tyska facktidskriften, *Zeitschrift für Psychologie*, den religiösa passionen som ett utslag av nevros:

— En person som hänger sig åt ett osjälviskt offerande för andra människor på religiös grundval lider av skuldkomplex, förklarade dr Euler. Detta skuldkomplex leder till en undermedveten önskan att utvärda lidanden för att därmed sona en i barndomen begången synd.

Idealism och osjälviskt handlande, vilket knappast hör till det normala beteendemönstret i vår civilisation, är således ett uttryck för nevros och något som bör botas. Idealisten är sjuk.

Men psykologerna sysselsätter sig inte uteslutande med så viktiga frågor som att bankruttförklara världens ledande politiker och skjuta all idealism i sank. De ägnar sig också åt mera näraliggande problem.

Vid psykologikongressen i Köpenhamn framträdde en dansk socialpsykolog, Ludvig Hansen. Han berättade att en omfattande undersökning av mödrarnas förhållande till sina barn givit vid handen att kontakten mellan mor och barn, företrädesvis då de små telningarna håller på att leka medan mödrarna befinner sig i hemmet och lagar mat, är betydligt bättre i låghus än i höghus. I höghus (på åtta våningars höjd) kan barnen sällan uppfatta modern, då hon ropar till dem medan de leker.

En norsk psykolog, anställd vid norska handelsflottan, berättade att familjeproblem ofta uppstår bland sjöfolk. Den andäktigt lyssnande församlingen av lärda män och

Tongångar

I Amerika, där man är mycket ivrig att studera mänskliga beteenden via frågeformulär, har man intresserat sig mera för livet på sjukhusen än hos oss. Patienter blir en sorts medborgare i en egen värld med läkare, sjuksystrar, kuratorer och sysselsättningsterapeuter som myndighetspersoner. Det blir fråga om styrande och styrda och dessa förhållanden präglar livet på sjuksalen och i korridorerna.

Gamla patienter, dvs. långliggare, kan vara svårare att "styra" än nykomlingarna, som inte känner till sjukhusmiljön. Nykomlingen får nog veta att han är "grön" — han ska fostras och lära sig respekt för äldre patienter. Det tar tid för nykomlingen att bli accepterad som "fullvärdig" medlem.

Långliggaren snor omkring som fisken i vattnet och vet att utnyttja sitt övertag. En sociolog påstår att "det brukar finnas åtminstone en patient på varje sal som slår an den rätta tonen mot biträdena och kan lirka fram kaffe och andra små födelar".

Maten spelar en viss roll — kanske

kvinnor fick reda på att sjömanshustrur ägnar sig mer åt sina barn, då deras män är ute till havs än då de är hemma. Det låg en stor och dyrbar undersökning bakom detta intressanta resultat.

För det livligast applåderade anförandet svarade den amerikanske socialpsykologen, Donald Peterson. Han hade företagit en undersökning av brevbärares, tandläkares och psykologers sociala anseende ("status") på Filippinerna, i USA och i Västtyskland. Det visade sig då, att psykologerna i alla tre länderna åtnjöt det högsta sociala anseendet. Kanske är det inte så illa ställt med världens folk, trots allt?

Lekmannen kan nog tycka, att psykologernas verksamhet är en smula besynnerlig. De tycks numera ha övergivit gamla och ytterst motstridande teorier. Men i stället ägnar de sig ofta åt att undersöka ganska likgiltiga frågor och kommer alltför ofta till tämligen självklara och skäligen menlösa resultat. Den lärda jargongen kan ju knap-

ibland en stor roll. Matbrickan kan bli ett livligt debattämne bland sängliggarna på en sjuksal. Om någon av patienterna av hälsoskäl får något extra — t.ex. pilsner på brickan — har inte omgivningen så lätt att acceptera "hälsoskålet". Pilsnerflaskan kan bli ett trätöfrö och pilsnerskvätten fastnar i vrångstrupen på dem som saknar dylik favör. En skvätt pilsner kan ställa till förtret och störa samsjan på sjuksalen.

Men ofta håller patienterna ihop mot de "överordnade" som dikterar med eller utan godtagbara medicinska lagar. Om vi lämnar de amerikanska sociologerna åt sitt öde och beger oss in i en svensk sjukhussal kan vi också där hitta små sociologiska tankesmulor.

Man kan dock diskutera om inte mycket av "snacket" på salarna är bara munväder. Det finns en viss tendens att förstora upp saker och ting därför att man i liggande ställning har så svårt att producera något reellt själv, dvs. i egenskap av patient. Det är de "styrande" som är handlande människor — sängliggaren är passiv mottagare av mediciner och tjänster.

Lite var var vi väl under sanatorietiden rätt styva i korken — ofta i känslan av vår egen oförmåga att påverka händelseutvecklingen. I en del fall gick det till överdrifter. Vi minns en skönlockig yngling, som orerade vitt och brett om

past lura någon. Tabeller och kurvor ger visserligen intryck av vetenskaplig vederhäftighet men är ändå knappast nämnvärt intressanta i och för sig.

Det är klart, att det finns både vettiga och förnuftiga psykologer som utför hälsosamma arbeten. Men fråga är om inte psykologerna får försöka utveckla sin vetenskap. Kanske kan de utträta mycket i samarbete med biokemisterna? Dessa har ju lyckats framställa en mängd preparat redan nu, piller som försätter organismen i omlopp och påverkar vårt psyke.

Ännu så länge befinner man sig här uppenbarligen endast på ett trevande begynnelsestadium. Men snart nog lyckas nog biokemisterna framställa både verkningsfulla och ofarliga piller som kan lösa våra själsliga hämningar och bidra till att vi utvecklar vår fulla psykiska kapacitet. Vem vet vad framtiden bär i sitt sköte?

Sociologerna kikar på sjukhussamhället

sina erövringar på de kvinnliga avdelningarna. Han gjorde nattliga utflykter ibland, vilket betydde att han träffade en flicka — inte bara en utan många. En ny varje gång han gjorde en utflykt. I själva verket var han ganska blyg och de nattliga utflykterna var helt oskyldiga avseende på toaletterummet. Men ingen tog ju någon direkt skada av hans "erövringar" — allra minst flickorna på de kvinnliga avdelningarna!

Roligare var en figur, som påstod sig bli så välvilligt behandlad av "de sociala myndigheterna" att han inte visste sig någon råd. För att hans fru inte skulle ha långsamt medan han låg på sjukhus hade "socialvårdschefen" skickat hem en radiogrammofon till henne, hans båda pojkar överhopades med leksaker av alla slag. Det fanns ingen måtta på välviljan hos "de sociala". En dag kom han rusan hos "de sociala". En dag kom han rusan hos "de sociala". En dag kom han rusan hos "de sociala". En dag kom han rusan hos "de sociala". En dag kom han rusan hos "de sociala".

Naturligtvis var dylikt tal ironi, jämfört med salskamraternas erfarenheter av "socialfolket" i snålhetens högborgar. Mycket av överdrifter finns naturligtvis att bokföra — men hur mycket är "normalt" hos sanatoriepatienter, jämfört med andra människor? Vi var i regel långliggare och hade god tid att utbilda vårt eget beteendemönster.

Bland oss fanns väl också många vackra exempel på solidaritet, hjälpsamhet och kamratskap. Visst kan t.ex. en förtroendepost i en patientförening vara ett uppdrag, som gör att man "syns" mera än andra patienter. Vi tror dock att det — som skymtar i en sociologisk utredning — är fel att betrakta dylika uppdrag som eftersträvarvärda ur prestigesympunkt. Inom våra svenska patientföreningar finns många exempel på fina idealister, som gjort ett gott arbete för sjuka kamrater. Den där "typen" som försörjningar patienternas gemensamma kassa brukar finnas med i en och annan sanatorie-skildring. Exempel finns naturligtvis på patienter, som missbrukat sin förtroendeställning — men sådana människor finns också i det "normala" livet, dvs. ute i samhället.

◇

När vi lämnade sjukhuset var vi snart "riktiga" människor igen. Eller kanske var det så att vi inte märktes så väl i de grubbildningar av andra slag vi sedan kom att tillhöra. Detta är inte sagt som någon betygssättning åt sociologerna. De tillhör morgondagens vetenskapsmän — även på sjukhusen.

Sociologerna kliver på hos olika samhällsgrupper och studerar beteendet. Nu har turen kommit till medicinens folk. Outtröttlige professorn i sociologi, Gunnar Boalt, ger tillsammans med Erland Jonsson en fin sammanställning av de mänskliga relationerna i sjukhusvärlden, en sifferspäckad redogörelse, som först verkar en smula hårdsmält fakta ur olika burkar. Läser man vidare finner man dock snart framställningen intressant; vissa partier i boken är verkliga xyhugg i den inre kärnan av gammal medicinsk konvens — hur de olika tjänstegrupperna i folkhemmet ännu kör omkring i sina stela spår på samma sjukhusgolv och korridorer utan att riktigt hitta de rätta mänskliga kontakterna. Det är det första man vill säga om boken *Sociologi och sjukdom* och känslan av glappkontakt här och var i sjukhussamhället förföljer en länge sedan man läst färdigt och ska summera.

BOKTT

Patienterna är en intressant grupp — bundna till en anstalt genom tvånget att ha blivit sjuka. Sjukhuset skiljer sig på den punkten från vanliga serviceföretag: hotell, restauranger, varuhus etc. Man uppsöker så att säga inte sjukhuset frivilligt, ditlockad av reklambroschyrer och andra retningsmedel. För sjukhuspersonalen är sjukhuset en arbetsplats, för patienten, som just tagits in, är sjukhusvistelsen däremot avbrott — han är lösröckt från sin vanliga miljö, ofta osäker och orolig för det som sker med honom och omkring honom. Denna skillnad, mellan den som vårdar och den som behöver vård, har t.ex. den amerikanske sociologen Isidor Thorner försökt kartlägga.

*

Enligt Thorner blir sköterskan "modern" för patienten — han överför lätt på henne starka emotioner, blir "kär i henne". Situationen kan bli känslig, men det måste ligga i allas intressen att behandlingen utformas så att den blir effektiv. Hur man ska gå tillväga för att få en balans i kontakterna ger inte Thorner något bra recept på — sjukhusrutinen "kräver", säger han, att de anställda inte behandlar personer utan patienter". Thorner

tycks mena att sköterskan ska vara hygglig utan känslöengagemang och att allt som tillhör "privatlivet" ska hållas utanför sjukrummet — av både sköterskan och patienten.

Man kan i princip instämma i detta, men den amerikanske sociologens mekaniska gränsdragning för tillåtna respektive förbjudna känslor förefaller dock vara mera hämtade ur ett arkiv än ur den praktiskt mänskliga samlevnaden. Thorner säger också att han många gånger frågat sjuksköterskor angående giftermål med patienter — genomgående svarade de "att de tyckte det var motbjudande".

*

Det gäller alltså att hålla "distans". Vår tids benägenhet att begära mera upplysning — också av läkarna — är påfrestande. Patienterna är mindre benägna nu än förr att godta saker utan förklaringar. Ett problem är också hur pass "personlig" man får lov att vara. En läkare kan bli "du" med sköterskor och kuratorer och sjukgymnaster — till och med sjukvårdsbiträden kan "duas" — men aldrig patienterna! Städerna tycks vara en "bottengrupp" i sjukhusmiljön. Kommunikationerna är livligast mellan de sjukhusgrupper, som arbetar tillsammans. En viss föryngring i umgängesformerna kan spåras, men trösklarna finns där och kan sociologerna hjälpa till att rensa upp i rågångarna på sjukhusen har de nog jobb i åtskilliga år framåt.

*

Mycket annat av intresse finns i denna kartläggning och man får en stark känsla av att sociologin har mycket mera att bestämma inom medicinen än vad denna översikt registrerat. I Sverige har vi ännu inte fått sociologiska fakta i någon större omfattning — dvs. jämfört med Amerika, som här ger oss massor med intressanta rön sammanställda ur gjorda medicinska undersökningar i amerikansk sjukvård.

S. H.

Sociologi och sjukdom av Gunnar Boalt och Erland Jonsson, Natur & Kultur, pris 17:50.

Försök med arbetsplacering av zigenare har gjorts i 48 fall, av vilka dock endast 21 lett till resultat. Den låga siffran beror på bostadsproblem, bristande skol- och yrkesutbildning samt vissa anpassnings-svårigheter.

SOCIALVÅRDSKURSEN PÅ BOMMERSVIK

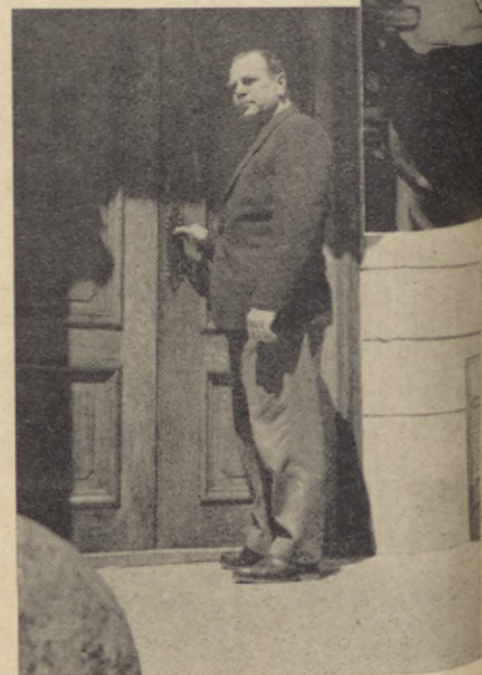
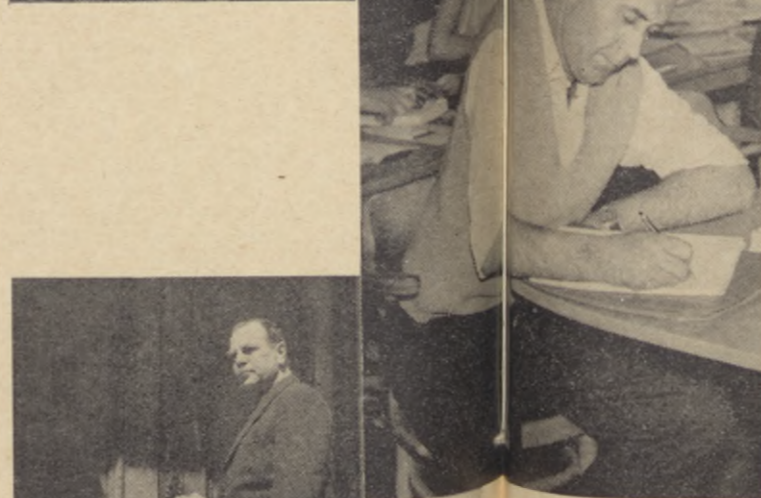
Kursen på Bommersvik i juni blev en både givande och trivsamt träff för landets hjärt- och lungsjuka. Ett 40-tal representanter för olika föreningar och landsdelar hade mött upp och fick under två veckors tid en extra övning och insikt i vad socialsverige innefattar. Status medarbetare försöker här på två knappa sidor förmedla några glimtar ur kursprogrammet.

Tre glada kurskvinnor har trasslat in sig i ett konstverk av konstnären Arne Jones, vilket rests i parken nära skolan Bommersvik.

På kursprogrammet stod ett bordssamtal mellan arbetsmarknadens parter, ett samtal om arbetsgivarnas och fackföreningsrörelsens syn på de handikappades sysselsättningsfråga. Fr. v. Sekreterarna Erik B. Näslund, TCO, Sven F. Bengtson, LO och S. W. Beckman, SAF, samt ordf., Albert Fredin.

Haldor Aström, yrkeslärare och aktiv inom förbundets lokalförening i Gävle, tillhör också han debutanterna i kursen. I sitt yrke sätter han stort värde på de erfarenheter av handikappfrågor vårt riksförbunds arbete ger.

Karl-Erik Sandberg från Fagersta, bevisar sin första Bommersvikskurs — och gör det med att öppna dörren i debatten om arbetsmarknadsfrågorna. Sandberg stod nämligen som föredragande för den arbetsgrupp, som sysslade just med de frågorna under kursen.

FOTOGRAF: STIG SIGVÄRSSON

Tre aktiva förenings- och kurskvinnor har ordet:

●
Sonja Johansson, konvalescentföreningen i Arvika:

Jag är mycket glad över att Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka ger oss tillfälle till en sådan kurs. Den har man nytta av sedan hemma i föreningen. Som kvinna vill jag nämna husmödrarnas problem, behov av hemhjälp och vistelse på konvalescenthem. Behovet av arbetsverktyg i hemmet, t. ex. en tvättmaskin eller hushållsassistent, betyder mycket för en husmor med allvarlig hjärt- och lungsjukdom. Vi har i samarbete med riksförbundet, andra instanser samt genom föreningens egna insatser lyckats ge hjälp i flera sådana fall.

Sonja Johansson

●
Margit Andersson, föreningen för hjärt- och lungsjuka i Östergötland:

Naturligtvis ägnar jag mig åt vår egen förenings arbete, men jag är även med i Samarbetskommittén. Vi har ett gott samarbete med andra handikappgrupper. Döva blinda och vanföra är med i samarbetet och jag tror att det är viktigt att vi håller ihop, hjälper och stöder varandra i frågor av gemensamt intresse. Vi har lyckats få en god kontakt med myndigheter och organ i Linköpings stad, har tillfälle att framlägga våra problem — på den linjen kan vi gå vidare. Just nu planeras en simhall i staden och där söker man också så långt möjligt ge handikappgrupperna en chans genom specialanordningar i anslutning till byggnadsprojektet.

Margit Andersson

●
Sonja Lindström, norra Ångermanlands konvalescentförening, Örnsköldsvik:

Arbetar på arbetsförmedlingen i Örnsköldsvik och är tillika kassör i vår egen förening. Från att ursprungligen ha varit kontorist går jag nu in för att helt ägna mig åt de handikappades specialfrågor inom arbetsförmedlingens område. Mina personliga erfarenheter inom föreningen kommer säkert att behövas och jag kommer inte att lämna föreningsarbetet därför att jag blir tjänsteman. Tänk om alla våra medlemmar fick uppleva gemenskapen i grupparbetet och lyssna på fina föredrag av "alla toppkillar" i statliga verk och andra organisationer under dessa kursdagar! Bommersvikskurserna är toppen på riksförbundets skolningsarbete för medlemmarna.

Sonja Lindström

Den varma årstiden betydde ett lättare liv på många sätt. Våra bostäder utan alla moderna finesser; värmelement, hushållsassistent, tvättmaskin, kylskåp; allt vad dagens människor kräver, var nu mänskligare att leva i. Eller rättare sagt vädret tillät oss att vara mest utomhus. Och det var just vad vi behövde. De s. k. innanfönstren, som klistrats med fönsterremсор för att hålla det värsta draget borta, togs ut och sattes på vinden. De där innanfönstren var också ett sorts musikinstrument, höst och vinter, då vinden pep i springorna, klistrerremсорna lossnade, och "vädergubben" fick fritt spelrum för sina orgelpipor utanför. Då skrek "Lillbattningen" på golvet, skrek i skräck för "vädergubben" i fönstret, där utanför. Han ville in och nypa i stjärten på småfolk, som krälade omkring på golvet. Oj! så farlig han var den gubben med beniga, kalla fingrar — och han fanns under golvet med, skickade kalla pustar genom golvspringorna, rakt i magen på "Lillbattningen". Magknip och skräck var "vädergubbens signaturmelodi", en skräckens Louis Armstrong, en trumpetare i köld och kall vind, inte en svart jazzkung, som fick människorna att dansa i glädje och extas efter sin pipa.

◇

Men nu var det sommar. "Vädergubben" höll sig någonstans vid

Nordpolen, där köld och is rådde året om. Hos oss var det ljusa sommarnätter, ljuvlig grönska och fåglar, som pilade genom luften och mammor i ljusa, nytvättade sommarklänningar, mammor, som såg riktigt ungdomliga ut sedan grå yllekoftor och tjocka ullstrumpor lagts på vinden. Där uppe på vinden låg vinterkläder och innanfön-

ter och väntade på hösten medan svalorna utanför byggde bon under taket och matade hungriga ungar.

◇

De äldre tog det lugnt under försommarn, satt ofta på förstugubron, solade sig, drack kaffe och väntade på skörden — på "annorna", som inte var några vanliga fruntimmer. Nej, det var "slåttanna, päranna, sädanna"; skördetiderna med mat för våra magar. Ja, de kunde vara hårdflirtade de "annorna", värre än de på två ben av kött och blod i synlig måtto. Inte fråga om dans och lättsinne i de sammanhangen. Väl-signelse ur jord och sådd — det var vad "Annorna" skulle ge oss, mat för långa vinterdagar då ingenting växte och våra glada svalor flytt till Egyptens land, landet där Israels barn gick i träldom, i skoskav och jämmer genom heta öknar, långt, långt borta.

◇

Ljuvlig var denna grönskans tid. Korna gick ute i skogen, kom hem med tunga ljuver och varm mjölk åt oss småttingar. Den saftiga grönskan var skön för bara fötter att gå på, de äldre var ljusare och gladare att umgås med än på vintern, då kölden knep ihop ansiktet till smala streck och munnarna sällan öppnades och samtalsämnen alldeles tycktes ta slut, allt efter det att

Tänk vad allting kunde förändras på sommaren! Som t. ex. däruppe på vinden! Vem ville besöka denna skräckens boning under den kalla årstiden? Men nu på sommaren en ljuvlig oas, dit man kunde smyga sig undan med böckerna.

temperaturen sjönk och kölden kramade ihop all mänsklighet i sin hårda hovtång.

Tänk vad allting kunde förändras på sommaren. Som till exempel däruppe på vinden, under taket! Vem ville besöka denna skräckens boning den kalla årstiden? Men nu på sommarn, en ljuvlig sval oas, dit man kunde smyga sej undan de äldres kommando. För det fanns vissa arbetsuppgifter — också för smått folk! Potatisen, eller "pärena" som de hette på vårt språk, skulle kratras, ogräset skulle plockas bort ur potatislandet. De äldre körde hårt med sina teorier om kroppsarbetets nytta för unga kroppar och själar. Men vi smög oss ibland undan "kroppsarbetets vänner", till vindskupan under taket, bredde ut ett gammalt, stoppat täcke, lade oss skönt tillrätta med böcker som fanns gömda på vinden. Och vilka böcker! En roman handlade om "Kämparnas konung", Jack Barr, en karl med ädelt sinne och stor kroppsstyrka. Han jobbade i vardagslag på en cirkus, där man sköt kanonkulor på honom, kulor han fångade i sina starka nypor. Mellan varven roade han sig bl. a. med att tampa med en brutal förbrytarliga, ryckte oskyldiga offer ur ligans klor. I ligans tjänst stod en "förförisk" kvinna, Ally Jerold, som försökte locka den starke och ädle Jack Barr i fördärvet. Ibland var hon med sitt "förföriska leende" nära att lyckas, men Jack Barr klarade sig, fast det var nog på vippen till undergång vid många tillfällen, då ligan sköt skarpt och Ally log mot honom.

Vi hade naturligtvis i vår ålder väldigt svårt att få grepp på den apparat av "förförelsekonster" Ally Jerold praktiserade. Däremot undrade vi — trots vår ungdom — varför inte banditerna knäppte till Jack Barr på en enda gång med ett pistolskott utan envisades med att ödsla tid på alla möjliga invecklade metoder: binda fast honom vid järnvägsskenor framför New York-expressen, stänga in honom i burar med vilda lejon osv. För att de ville ta livet av Jack Barr fanns det inget tvivel om. Dessutom hade författaren till denna mastodontroman på ca sexton volymer en sorglig benägenhet att dra ut handlingen i det

Korna kom hem med tunga ljuver och varm mjölk

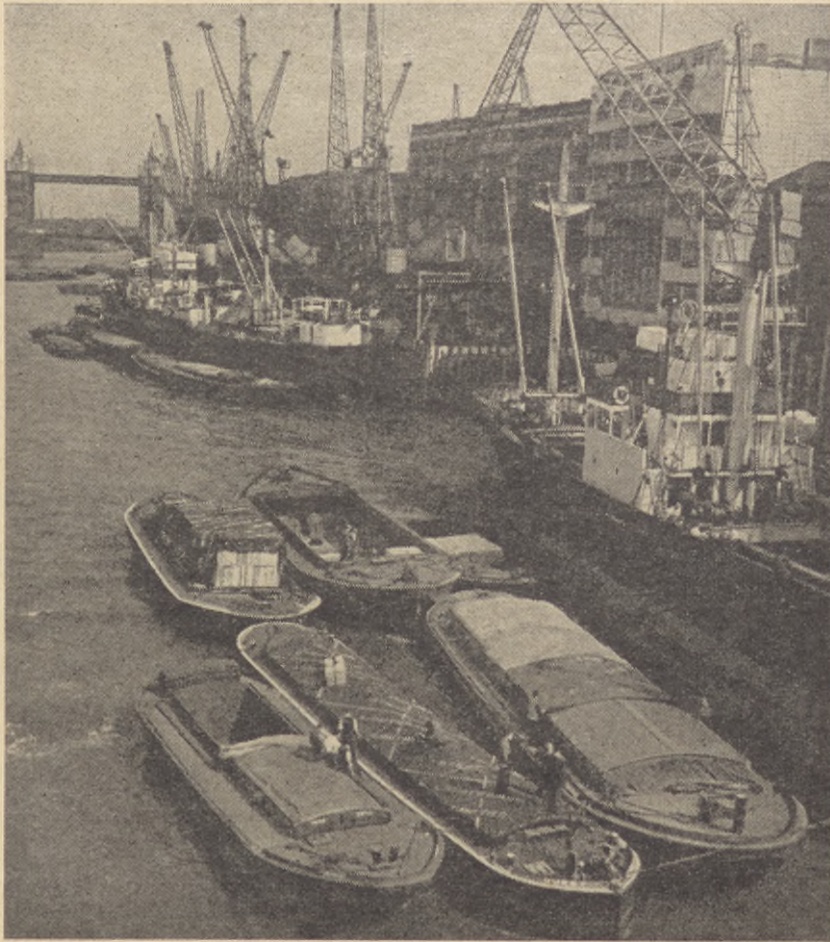
oändliga. Vi som fått befallning att rycka upp ogräset med rötterna ur potatislandet fick allt svårare att koncentrera oss på den enkla uppgiften. Varför skulle en del människors liv vara så fyllt av spänning och dramatik? Ogräset i potatislandet blev oss dubbelt plågsamt med tanke på Jack Barr och Ally Jerold. Varför skulle mänskligheten vara uppspaltad i ogräsryckare, banditer, kanonkulefångare och förföriska kvinnor på gröna divaner? Och varför var vi bestämda till den minst intressanta sysselsättningen av alla — dvs. att rottrycka ett ogräs, som mot allt förnuft envisades att växa

på den jord, som var avsedd för matnyttig potatis?

Över de gåtorna grubblade vi under långa sommardagar i vår blommande värld, en värld av grönska — nyttig grönska och onyttig grönska — ett hav av grönskande liv på marken. Och oberörd av våra funderingar gick de äldre och väntade på skörd, snart skulle liarna slipas för den första "Annan"-slättanna, gräs för kort och hästar. Sedan kom de andra "Annorna" med korn och ax, mjöl i skäppan; sist potatis ("pära"), knölna under jord. Så var näringslivets ring i vår sommar, en sommar fylld av doftande liv, fågelsång, växtlighet och fullbordan. I det schemat var den spännande upplevelsen med Jack Barr, mannen, som fångade kanonkulor med händerna och Ally Jerold, lockfågeln i den undre världen, ett egendomligt inslag. Orsaken till att handlingen i romanen drogs ut så länge — att den fyllde hela vår gröna sommar — var väl att författaren hade betalt per rad, måste skriva mycket för tjänstens skull. Eller kanske var det så att förläggaren betalade så litet per rad att författaren måste skriva hela sexton böcker om samma personer i ett enda svep? Men de sakerna tänkte naturligtvis inte vi på den sommaren, då ogräset växte så väldigt ymnigt i vårt kära potatisland.

Ogräsryckare i farten

Från hamnen i London

RESA I ENGLAND

Av ARON HALLENBERG

Det är tydligt att rätta sättet att närma sig ett land är att smyga sig in på det från havet. Flyget i all ära, men jag tror inte att man någonsin från luften kan erfara just den känsla som fyller en, när man från havet börjar se landkonturerna växa fram ur hrisontlinjen, först som en töcknig och taggig silhuett sedan alltmera tydligt för att slutligen, kanske med solens hjälp springa fram i all härlighet med torn och tinnar av guld, liksom ett sagoland. Detta är ju också det klassiska sättet att först upptäcka ett land. Man har god tid att tänka sig för hur man skall bete sig vid landstigningen, när man kommer med flytetyg. Annorlunda blir det när man kommer huvudstupa från molnen rakt ner i den främmande miljön.

Åtskilliga land har jag vid detta laget sett växa fram ur havet, men sällan har jag känt mig så högtidlig som den dag då jag närmade mig Dovers berömda krit-

klippor. Kanske tänkte jag på alla dem, som kommit farande på havet för att killa brittiska lejonet under trampdynorna, men misslyckats och funnit sin grav i djupet, då det visade sig att det var lejonets klor man råkade ut för.

Det kan vara skäl i att man läst över sin engelska historia innan man landstiger, ty det är historiska bygder man möter. Dover grundades under romartiden och var under medeltiden Englands viktigaste kustbefästning. För den som dyrkade upp Dovers låg således vägen ganska öppen mot lejonets hjärta. Det var även här som 1670 det viktiga hemliga avtalet slöts mellan Karl II av England och Ludvig XIV av Frankrike.

Nu är det väl endast den väldiga borgen på klippans krön som minner om dessa fornstora dar. Om kvällarna, när månen stiger fram bakom den mörka

tornsilhuetten och ett grönaktigt sken belyser borgväggarna, tycker man sig kunna vänta att Hamlet själv med Yorricks skalle i näven skulle uppenbara sig mot himlen och ropa ut någon av sina berömda repliker.

*

Det är för resten ingen tillfällighet att man får Shakespeare i tankarna, när man vandrar omkring på dessa kritklippor. Den högsta av dem heter Kung Lear efter det berömda skådespelet. Att en mörk kväll följa månens silverbro uppför branten och plötsligt finns sig stående vid branten, som lodrätt stupar ner i havet är onekligen fascinerande. Med de historiska perspektiv, som platsen frammanar, ytterligare framhävt av havets evigt malande mot kritgrunden, är det naturligt att ord om människans obetydlighet rinner fram ur själen:

Av samma väv som drömmar
vävas av
så är vårt liv —
omslutet av en sömn...

Det är förunderligt detta, att vissa länder är så intimt förknippade med sina stora litterära gestalter. När jag far efter den engelska sydkusten med havet på den ena sidan och ett pittoreskt värdshus plötsligt skymtar fram vid en vägkrök, är det precis som jag skulle ha Robert Louis Stevensson i sällskap. Världshuset "Admiral Benbow" i "Skattkamarön" har fortfarande många varianter här; träder man in i skänkrummet, är det inte svårt att med fantasins hjälp frammana både pim. dr Livesey och gamle kapten Bull ur skuggorna. Och nog glittrar det i ögonen på den gamle värden, om man börjar gnola på den gamla piratvisan:

"Fifteen men on The Dead Man's Chest —
Yo-ho-ho, and a bottle of rum!"

Ja, ja, Stevensson var en märklig författare. Synd att han av sin lungstod drevs från det fuktiga engelska kustklimatet till Söderhavet. Men så länge ett pojkhjärta slår, skall hans "Hispaniola" fortsätta sin äventyrsfyllda färd mot "Treasure Island".

Inte långt från Dover ligger Hastings, där Vilhelm Erövraren steg i land med en stor här 1066 och inledde de strider, som skulle föra honom till Englands tron. Tidigare hade han organiserat det normandiska länsväsendet, och nu satte han i gång med att omdana Englands samhällsskick till en fast förvaltningsorganisation. Han tycks ha varit en kraftkarl av ovanliga mått, ty än i dag kan man inte läsa en engelsk turistbroschyr utan att ideligen stöta på Vilhelm Erövrarens namn. Nu är Hastings tillsammans med

Very old . . .

Gammal krigsveteran, som deltog i första världskriget, dekorerad med medaljer för sina insatser

tvillingstaden S:t Leonardh mondäna badortsstäder, där den engelska societéen roar sig efter bästa förmåga.

Vill man studera engelskt badortsliv i dess prydno, skall man söka sig till Brighton, som är ett populärt weekendmål för Londonborna. Om man under högsäsongen reser dit för att bada, skall man snart finna att man kommit fel, ty på den kilometerlånga plagen finns inte en ledig plats, stor nog att härbärgera ett par skor av ordinär storlek. "Badgästerna" består till största delen av folk som hyr en ligg-

And very young . . .

En av Londons många grönsaksförsäljerskor, very young and sweet

stol, i vilken hela dagen tillbringas under läsning, stickning och ivrigt studium av dem som verkligen badar. Samma slags badortsliv finner man i Bournemouth, vars publik dock tillhör den allra fetaste grädden av Sydenglands befolkning.

*

Sedan man förgäves sökt spela rollen av blaserad badortsflanör — men kanske mest på grund av svårigheten att hitta en ledig vilstol — gör man helt om och kastar sig med vissa förväntningar in i skuggan av New Forest, detta väldiga område som är Englands största naturreservat. Det omfattar omkring 37.000 hektar och består till större delen av ek-, bok- och idegranskogar. Vilhelm Erövraren gjorde det till sitt privata jaktreservat 1079, nu är det kronans egendom och vårdas med omsorg. En del träd har väldiga dimensioner; "The Naked Man" och "Knightwood Oak" mäter sju meter i diameter, och i Rhinefeldt Park hittar man rhododendrombuskar av sällan skådad skönhet. Ur turistens synvinkel är det väl de kringströvande hjordarna av åsnor, hjortar och ponnies som lockar mest. Skyltar med "Beware of te animals" manar trafikanterna att se sig för. Det kan behövas, ty rätt som det är hoppar en yster fåle upp framför kylaren med svansen lyftad till stopptecken, och då gäller det att ha bromsarna i ordning. De flesta ponnies livnär sig säkert sommartid ur turisternas medhavda matsäckar. Stan-

nar man bilen, kommer djuren fram och sticker in huvudet genom fönstret och pockar på att få socker, bröd eller kanske en chokladpralin. Hästrädd får inte den vara som skall ta sig en siesta i någon skuggig glänta, ty just som man somnat väcks man kanske av en kyss från en hästmule. New Forest har verkligen sin tjusning, och man förstår att Vilhelm Erövraren tyckte om att koppla av här mellan regeringsbestyren.

*

En god lektion i Old Englands skriftningsrika historia får man vid ett besök i Winchester. Turisthandboken kallar den "en av Englands äldsta och ålderdomligaste städer", och den uppgiften vill man verkligen stryka under med rött. Det är med en vittring av riddartyngd medeltid i näsan man vankar omkring på gatorna. Är man fattig turist, har man möjligheter att fortfarande utnyttja Hospital of S:t Cross, som redan 1136 utövade fattigvård och som ännu i dag bibehåller den gamla seden att utdela "Wayfarer's Dole" (en portion bröd och öl) till den som så önskar. Klosterbröderna bär ibland svart dräkt, ibland röd med kardinalshatt. I Winchesters gamla katedral har många av Englands kungar blivit krönta. I resterna av kungsslottet finns "Kung Arturs' runda bord" där kungen enligt "Artursagan" samlade sina palandiner, "riddarna av runda bordet".

Forts. å sid. 22

En mina, som flutit iland och gjorts oskadlig, får nu tjäna ett fredligt syfte som sparbössa för slantar till krigets offer

Strindberg som tjänsteman i "Kongl. Biblioteket"

August Strindberg står sig i TV-Åldern och när vi i år firar 50-årsminnet av hans död behövs inga konstgrepp för att ge ny frisyrt åt honom. Hans skrifter är ett salt som aldrig mister sin sälta — och författaren själv? Ja, utan överdrift skulle han kanske gillat vår tid bättre än sin egen. Tekniska framsteg och färder i rymdskepp hade säkerligen tjustat diktartitanen. Om han nu fått vara med bland oss och våra rymdmän. Belysande är en episod, då Strindberg mötte en god vän på gatan, stannade upp och deklarerade: "Idag har jag gjort någonting som du nog inte gjort — jag har talat in min röst på fonograf". Detta hände någon gång vid sekelskiftet, men var finns "skivan" med Strindbergs egen röst? Den inspelningen ville vi nog bra gärna lyssna på. Hitills har det dock varit omöjligt att återfinna fonografrullen med den store författarens stämma.

August Strindberg vid den tid då "Röda rummet" utkom. Foto omkring 1879. Kungl. Biblioteket

Faktum är att Strindberg var en man med sinne för tekniska nymodigheter. Den saken finns det många bevis för. Under sin tid på Kungl. Biblioteket sysslade Strindberg även med "observationer" och väderleksprognoser, gjorde kemiska experiment med hjälp av lackmuspapper och andra tillbehör. I ett brev till vännen Rickard Bergström — ett brev hållet i skämtsamt raljerande ton — glimtar det till ur de inblickar i väderlekslära och kemi författaren fått under sina trägna "observationer". I brevet varnas vännen för de "höstliga" semesterdagarna: "Det finns knappast något så ohelsosamt som skogen: det fuktar i mossan och drar i trädkronorna och man kan helt visst icke vara säker på den gröna färgen, nu då allting är så arseniksyradt".

Men nu är det fråga om Strindberg som tjänsteman — extra ordinarie amanuens i Kungliga Biblioteket — och i den egenskapen får

vi möta den mångsidige författaren i en alldeles ny studie av riksbibliotekarien Uno Willers. Man bör vara tacksam för detta nytillskott i strindbergsforskningen. Det är ett fint försök att ge oss en bild av en författare, som dagligen var sysselsatt i ett verk i Kungliga slottet, dvs. först där och sedan i Humlegården, då Kungliga Biblioteket fick nya lokaler. Man tycker om Uno Willers bok också därför att den ger den slentrianmässiga inställningen om författare som en som springer omkring och luktar på blommor — en planlös fjärilångare i fantasins värld — en ordentlig puff. Strindberg var författare — men han var också en praktiskt och energiskt arbetande biblioteksman i det verk han satts att tjäna. Det är skönt att få den saken bekräftat från sakkunnigt håll.

Uno Willers bok ger oss många Uroliga glimtar ur en förgången tjänstemannavärld; en uppsättning fina typer presenteras och det ger

Kungl. Bibliotekets läsesal i slottsflygeln på Strindbergs tid. En trägravyr efter teckning av Nils Janzon, publicerad i Ny illustrerad tidning år 1877

oss en förträfflig bild av Strindbergs arbetsmiljö. Det är ämbetsmannen av den historiska skolan vi möter. Hur trivdes Strindberg i den kretsen? Inte alls så illa som man är böjd att tro. Och Strindberg stod ingalunda illa till boks hos sina kamrater och överordnade, trots vissa bisarra drag och infall, som skulle ha åstadkommit blåsväder i mindre känsliga kretsar än bland arbetskamraterna i "slottsflygelh".

Strindberg förefaller ha stått bra till boks även hos sin chef, Gustaf Edvard Klemming, en förträfflig ämbetsman, som för sin del ingalunda saknade "romantik" bakom den officiella tjänstemannamasken. Klemmings närmaste man, J. A. Ahlstrand, var även han en kuf, som inte saknade färg. Mellan de två — Klemming och Ahlstrand — rådde en stabil ovänskap, ett utslag av de lärdes hat som stod sig genom åren. I Ahlstrands vanemönster ingick bl. a. att i Stockholms vackra omgivning gräva ned punschbuteljer, som var noggrant noterade på en karta. I sällskap med en vän, på en Djurgårdspromenad, kunde det plötsligt inträffa att biblioteksman- nen utbrast: "Vore det inte gott med en flaska punsch!" — och så började grävningen.

Strindbergs ämbetsmannatid i Kungliga Biblioteket omfattade åren 1874—1882. Om vi har i minne att hans fräna vidräkning med samhället och ämbetsmannavärlden, "Röda Rummet", utkom år 1879 — alltså under anställningstiden — förstår vi att denna "bomb" i dåtidens Sverige inte upptogs så illa av kamraterna i ämbetsverket. Någon tycker — och det med rätta — att författaren till slik litteratur borde ha svårt att stanna i tjänsten och bli alldeles omöjlig att uthärda för de dagliga umgängesvännerna, som i "Röda Rummet" mer eller mindre måste känna sig på de anklagades bänk. Visst tyckte Klemming att en statens tjänsteman inte borde skriva så försmädligt om ämbetsverken, men i egenskap av chef utsatte han inte Strindberg för några s.k. represalier för bokens skull. De som fick örfilarna — flera kolleger — var tydligen rentav positivt inställda till boken. Dahlgren satte den mycket högt och den kritiske Teg- nér (med förnamnet Elof) berättar att han gratulerade Strindberg till

den stora litterära framgången och uttryckte en "förhoppning, att den bitterhet i sinnet, som denna skrift rörde, nu måtte hafva fått sitt utlopp, och att han måtte komma att betrakta världen med blidare ögon". Som bekant blev inte Strindberg "blidare" till sinnes och "världen" fick sina slängar så länge han orkade hålla i en penna. Tiden vid

Kungliga Biblioteket var emeller- tid utan tvivel av mycket stor betydelse för hans personliga och litterära utveckling — i K. B., böckernas hjärta, fick hans litterära skapande de impulser som drev honom vidare på diktarbanan.

S. H.

Uno Willers: Fråns slottsflygelh till Humlegården, Bonniers, pris 15:50.

Strindbergs Dalarö

Här satt och skrev pamfletter den gode August vid en blåsig sjö, och månen lyste uti kalla nätter på nittitalet över Dalarö.

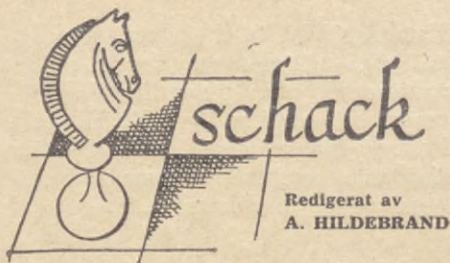
Och Svarta Fanor fladdrade i vinden, en isig fläkt kring gamla röda hus.

En flicka satt så röd och varm om kinden uppå en bänk vid böljans brus.

Hon satt med älskaren vid utsiktsudden och visste ej att inte långt ifrån sitt huvud lade mot den kalla kudden tifanen Strindberg, tjänstekvinnans son.

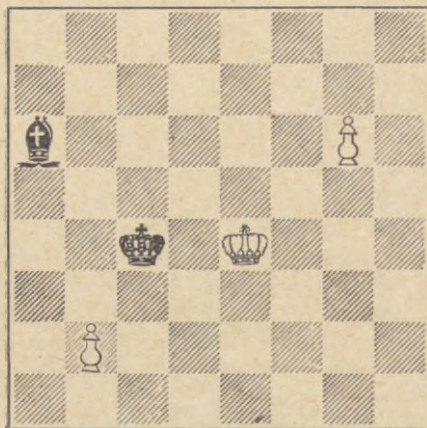
Johannes Sandström

Redigerat av
A. HILDEBRAND

STUDIE
av H. Källström, Göteborg
Original för "Status"

Vit drar och vinner.

Henning Källström från Göteborg är ett nytt starkt namn inom den svenska studiekompositionen. Här ovan debuterar han i vår schackspalt med ett ganska lättlöst, men icke desto mindre tilltalande alster. Vi tror nog att våra läsare bör klara studien. Lösning i nästa nummer.

■ **RESA I ENGLAND**
Forts. fr. sid. 19

En sann engelsman glömmar dock inte att hans land är ett sjörike och att havet rätteligen borde vara hans liv och vinning. Glädjande nog är det inte långt till havet i något väderstreck så länge man håller sig kvar vid sydkusten. Vild skönhet och sjörovarromantik i förening präglar landskapet kring Eastbourns berömda kritklippor. Sannerligen om inte gamle Stevansson är framme och spökar igen, nu med John Silver och Israel Hand som galjonsfigurer. Långt därnere, intill den lodrätt stupande klippväggen, ligger ett skepp för ankar. Det kunde vara samma fartyg som förde "Svarta Hund" till "Admiral Benbow" och skrämde slag på den krutstänkte gamle Bill.

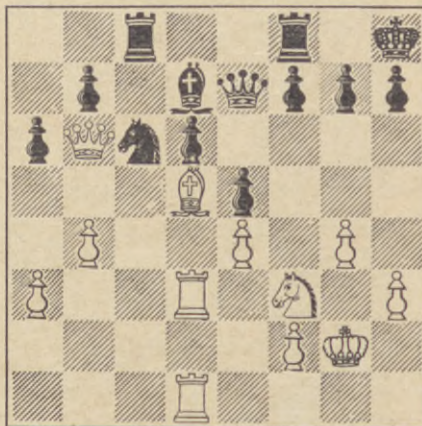
Men ingen pirat skulle nu kunna söka sig osedd in mot klipporna vid Eastbourn, ty uppe på krönet finns en modern radaranläggning, som inregistrerar allt som sker till sjöss på några sjömil omkrets. Överallt tränger den kalla och sakliga verkligheten in i tillvaron och sopar bort de sista resterna av romantik.

Aron Hallenberg

Till minnet av vårt lands framgångsrikaste korrespondensspelare Harald Malmgren från Tierp, som avled år 1957, hade tidskriften Schackbulletinen ordnat en stor minnesturnering. Av de 48 korrespondensspelare, som deltog i förgrupperna, gick 15 man till finaltävlingen. Efter 14 månaders ansträngande kamp vann tävlingen av Arne Andersson, Kristianstad, 11 p. (av 14 möjliga), före Tage Engman, Avesta 10, S. Axelsson, Fritsla 9 1/2 osv. Tävlingsens enda obesegrade spelare var seg-raren och korr.-schack-veteranen Sven Axelsson, Fritsla, som började sin korr.-schackbana redan 1927!

Vi återger här nedan hans mycket starka slutspurt i partiet mot Eric Carlsson, Handen.

Sven Axelsson, Fritsla.

Eric Carlsson, Handen.

- I ovanstående ställning drog svart:
1. — — f7—f5!
 2. Db6×b7 — —
 3. e×f4 e4 låter svart återvinna pjäs med mycket starkt spel.
 4. — — f5×g4
 5. h3×g4 Sc6—b8
 6. Td1—h1? — —

Detta till synes naturliga drag visar sig sedermera vara en fatal försvagning av andra raden. Bättre var därför det omedelbara 4. Sh2.

Häriifrån kan det svarta tornet utöva ett avgörande tryck mot den försvagade vita kungsställningen.

Ett drag med "dubbelverkan". Dels skapar de svarta pjäserna ett farligt tryck på f-linjen och dels garderas 8:e raden, så att Tc8 kan tränga in på andra raden. Därmed är alla vinstförutsättningar skapade.

Vit känner sig förmodligen ganska trygg med sin välgarderade g4-bonde och till synes stabiliserade kungsflygel, men..

Draget ser ju farligt ut då h-linjen öppnas och vit får skenbara "matthot". I realiteten är det dock vit som utsätts för det mycket farliga hotet! 8.—, T×g4†!

Det visar sig att detta drag inte är någon parad mot hotet, men inte heller andra drag hade kunnat avstyra svarts angrepp.

8. — — Tf4—g4†!
9. uppgivet.

■ **DEN MÄNSKLIGA FAKTORN**
Forts. fr. sid. 7

Men man kan naturligtvis också själv göra åtskilligt för att förbättra den psykiska konditionen. Det är inte bara kroppslig vila man behöver efter arbetsdagens slut utan också psykisk, och den får man inte genom att bara slöa. Man måste ha andra intressen vid sidan av arbetet. Detta skall man lämna kvar på arbetsplatsen och inte i sina tankar bära med sig hem.

Vilka dessa andra intressen skall vara beror naturligtvis helt på vederbörandes läggning och fallenhet. Det kan vara familjen som kommer i förgrunden under fritiden, föreningsverksamhet, "gymnastik med lek och idrott", studier, musik, konst, litteratur, en hobby av något slag etc. etc. Vad man sysslar med spelar alltså egentligen inte så stor roll. Huvudsaken är att man fyller sin tillvaro och sitt sinne med friska och positiva intryck. Då bygger man på rätt sätt upp den psykiska konditionen och når kroppslig och själslig avspänning efter arbetet.

Arne Tallberg

Bad kan vara skönt...

...även om man inte kan vinna pristävlingar om den vackraste badbilden

På 9. Kh3 kan följa Th4†, 10. K×h4, Df4†, 11. K×h5 Dh6 matt. En analog mattvariant uppkommer även om vit i 8:e draget spelar 8. Da7 för att stärka fältet f2. Även i detta fall följer 8.—, T×g4†! 9. S×g4 Df4†, 10. Kh4 L×g4! 11. D×b8† Lc8†, 12. K×h5 Dh6 matt.

SOCIALBALKEN I KORTA DRAG

Förbättring av folkpensionen från den 1 juli 1962

● Folkpensionerna höjs med 350 kr för ensamstående och 500 kr för två makar. Med tolv indextillägg blir det årliga beloppet 3.250 kr för ensamstående och 5.090 kr för två pensionsberättigade makar. Härtill kommer kommunala bostadstillägg.

● Indextillägg som utlöses efter 30 juni i år skall utgå med 75 kr för ensamstående och med 60 kr till envar av två gifta pensionärer, mot hittills 50 resp. 40 + 40.

Förtidspensioner och ATP

● Invalidpensioneringen skall kallas förtidspensionering och beviljas enligt generösare grunder.

● Samma invaliditetsbegrepp skall gälla inom folkpensionering och ATP men det skall ej längre vara en förutsättning från ATP att också folkpension utgår.

● För förtidspension fordras arbetsinvaliditet av medicinska orsaker.

● Inkomstprövningen av invalidpensioner inom folkpensioneringen slopas, vilket blir av särskild betydelse för invaliderade husmödrar.

● Förtidspensionärerna indelas i tre grupper. Grupp I för hel förtidspension lika stor som ålderspensionen. Till den hör de som har förlorat minst 5/6 av arbetsförmågan.

● Grupp II får 2/3 av hel pension och omfattar dem som har arbetsförmågan nedsatt med mellan 2/3 och 5/6.

● Grupp III får 1/3 av hel pension och omfattar dem som har arbetsförmågan nedsatt med mellan 1/2 och 2/3.

● Invaliditetstillägg med 1.200 kr till ålders- och förtidspensionärer skall utgå till blinda samt till personer med avsevärda vårdbehov och till förvärvsarbetande invalider med partiell förtidspension, om de behöver bistånd av annan eller har särskilda kostnader för färdmedel eller andra hjälpmedel för att kunna utföra sitt förvärvsarbete.

● Sådana blinda och personer med höggradig nedsättning av kroppsorganens funktion vilka har så god arbetsförmåga

Riksdagen har antagit lagen om allmän försäkring vilken innebär att ett enhetligt system skapats för den enskildes skydd vid bl. a. sjukdom, invaliditet, försörjares frånfälle m. m. Lagen i dess helhet träder i kraft den 1 januari 1963, men redan den 1 juli i år erhåller folkpensionärerna en viss standardhöjning. De viktigaste avsnitten, som berör långtidssjuka och förtidspensionärer m. fl., presenteras här i starkt koncentrat.

att de inte kan få ens partiell förtidspension får invaliditetsersättning med 2.000 kronor.

● Inkomstprövningen bibehålles då det bl. a. gäller de kommunala bostadstillägen till pensionärer.

Sjukförsäkring och avgifter

● Grundsjukpenningen höjs från 3 till 5 kr per dag.

● Sjukpenningsskalan byggs ut. Antalet klasser i den ökas från 13 till 15. Skyddet omfattar inkomster upp till 22.000 kr per år. Högsta sjukpenningen höjs från 20 till 28 kr.

● Reduktionen efter 180 dagars sjukdom slopas. Sjukpenning och ersättning för sjukhusvård som också höjs till 5 kr om dagen utgår utan tidsbegränsning tills sjukdomen upphör eller pension tar vid.

● Företagarna anslutna automatiskt till sjukpenningförsäkringen. De kan dock utträda och måste göra detta om de utträtt ur ATP. De kan välja mellan 3, 33 och 93 dagars karenstid med motsvarande avgiftssänkning.

● Företagare som redan anmält utträde ur ATP kan senast den 31 december 1962 återkalla sin anmälan med verkan från 1 januari 1963.

● Hemmafru med barn under 10 år i hemmet får vid sjukdom alltid grundsjukpenning och barntillägg på minst 7 kr om dagen. Genom frivillig försäkring kan hon få sjukpenningstillägg på likaledes 7 kr.

● Arbetsgivarbidraget för sjuk- och moderskapsförsäkring höjs från 1,14 procent på löner upp till 15.000 kr till 1,5 procent på löner upp till 22.000 kr.

● De försäkrades egna sjukpenningavgifter höjs med i genomsnitt 30 kr för ensamstående och 60 kr för två makar.

Moderskaps hjälp och kostnader

● Grundpenningen vid enkelbörd höjs från 270 till 900 kr. För varje barn utöver ett tillkommer 450 kronor.

● Förvärvsarbetande moder får tilläggspenning lika med tilläggsjukpenning högst 180 dagar mot förut högst 90 dagar.

● Den behovsprövade mödrhjälpen avskaffas. Rätt till ersättning med 3/4 av vissa taxebelopp införs för tandläkarvård för blivande och nyblivna mödrar.

● Kostnaderna för sjuk- och moderskapsförsäkringen fördelas liksom nu mellan de försäkrade, arbetsgivarna och staten.

● Statens bidrag blir 320 milj. kr nästa budgetår.

● Merkostnaderna för folkpensionsreformen 1962/63 beräknas till 394 milj. kr.

De totala statliga kostnaderna för folkpensionerna stiger till 2.967 milj. kr. Kommunernas kostnad blir 542 milj. kr.

Folkpensionsavgiften höjs inte.

Utförliga lagtexter om den nya socialbalken kommer i Svensk Författningssamling.

Pristagare till bildkriss nr 5

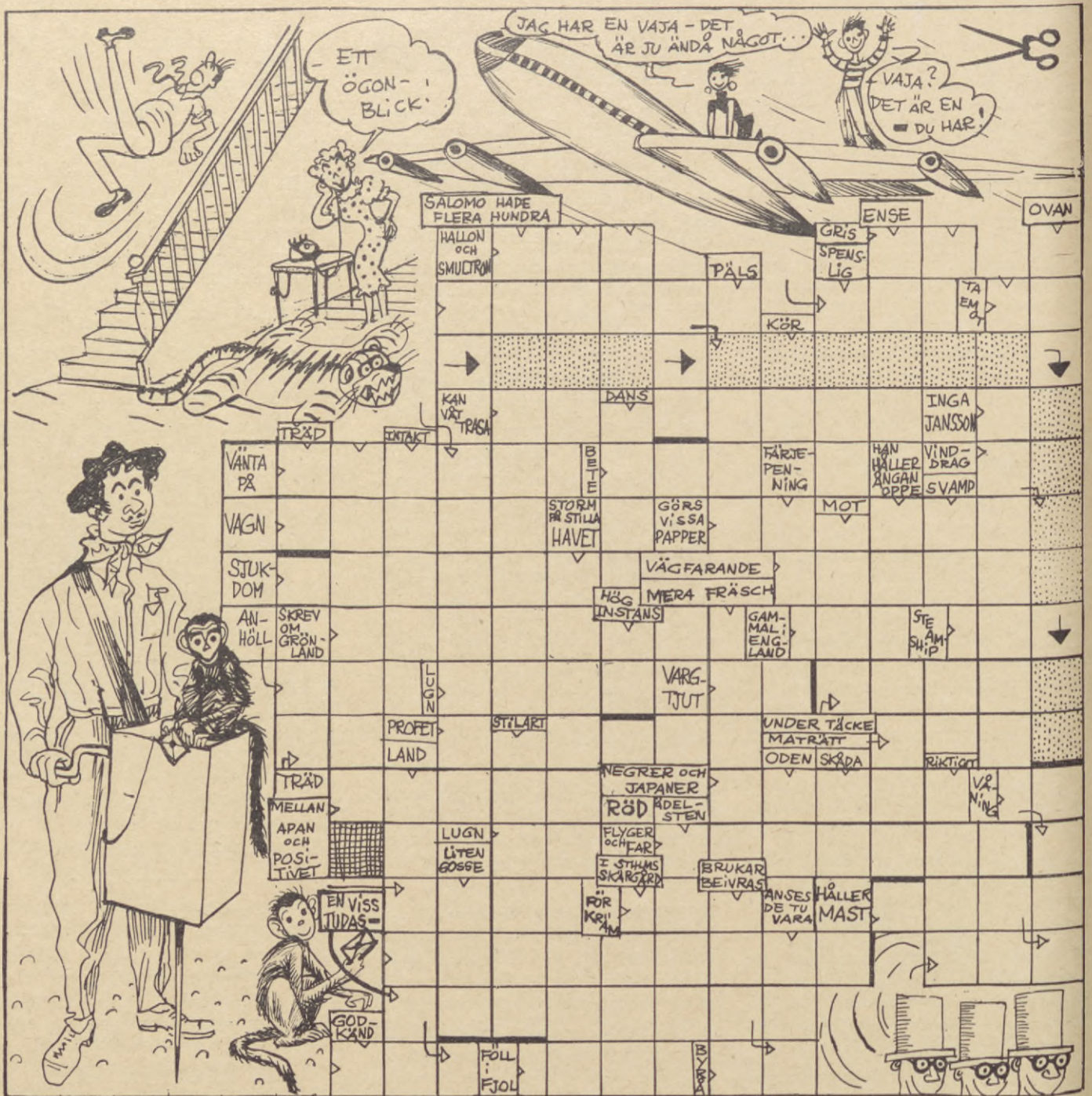
Pristagare: 1:a pris kr 25:—, Erik Karlsson, Gethornskroken 6 B, Hässleholm.

2:a pris kr 10:—, Ruth Orvang, Apotekshuset, Arvika.

3:e pris kr 5:—, Bror Palm, Bryggargatan 45, Teg.

Lösning

F — SIK — STEKPANNA — KARL — APATI — K — RÄVSNABB — RÖ — EVA — T — LOOP — HUSINNEHAV — RI — RAKHYVEL — RÖR — UN — BÄTTRE — FLY — ÄN — TIG — GRODOR — N — FASER — STEN — ANDLIGA — ESTRAD — ILLA — FÄKTA — KNARR — ÄRTOR — UGGLOR — GJR — OB — GÅ — LA — ÄVEN — OM — MAN — IN — RESAS — METALLURG — S — MASTE — JÄKTA — SEBRA — KORFU — ANTILOP — SNIFFA — LEJONGAP

Bildkräys nr 7

Vårt sommarkräys rymmer som ni ser lite av varje från olika områden i vårt liv och leverne. Sätt igång — lycka till!

Lösningarna måste vara Status redaktion, Box 4149, Stockholm 4, tillhanda senast den 10 sept. För att få delta i tävlingen skall tävlingsbrev vara märkta "Bildkräys nr 7". — Tre priser utdelas som vanligt, nämligen ett på 25, ett på 10 och ett på 5 kronor. Lösning och pristagarnas namn meddelas i Status oktobernummer.

Namn

Adress

Postadress

BROTTSLINGEN

Novell av Sven O. Bergkvist

Hamnen var porten mot utländerna, ja, mot själva världen och det brusande, levande livet — kanske var det därför som han så ofta sökte sej dit, och nu var det ju slut med läsningen inför prästen och skolelandet överhuvudtaget, så han hade hela dagarna på sej, söndag som vardag. Nog hade han väl en baktanke som de flesta andra, särskilt i hans egen ålder — rätt som det var skulle kanske någon hög person, någon magasinist, stuvvarbas eller kanske till och med någon kapten med skimrande märke i mössan, komma fram och säja, att nu fanns det ett fint knog ledigt: hoppa fram bara och hugg i! Bra betalt!

Tackar, sa han väl. Ja, för en kort tid kunde han väl stå till tjänst — och det skulle ju ge respengar till huvudstaden och fickslantar medan han väntade på de stora, verkliga möjligheterna, till exempel inom affärlivet, filmen, teaterkonsten eller tidningsvärlden...

◇

Startade man en firma så behövdes det mynt och man kom nog heller ingenstans inom det rent konstnärliga utan kapital — valde man exempelvis musiken så måste man skaffa fiol eller dragspel: det räckte inte med att man dagligen övade fingerrörelser och armföring. Och skulle man prova sej inom tidningspressen så var det väl också nödvändigt med lite utgångskapital, antog han.

Så nog hade han väl en baktanke med de här hamnbesöken, om han nu skulle vara ärlig. Det var bara det att han för det mesta satt där och tänkte så länge — att andra hann före honom och tog godbitarna framför näsan på honom.

◇

Men en dag hände något som kom hans hjärta att bulta — och det var nu som han på allvar siktade in sej på tidningsvärlden. Allting var i och för sej som vanligt. Några stuvare stod och pratade kring en trasig massabal. Solen stod vackert och rödglödgat ritad över den blå, kru-

siga fjärden. Fåglar hoppade runt i sina kvittergirdander på magasinstaken. Ett par varliga vindar dröjde lekande i några skirgröna björkar. Staden larmade svagt lite bortom. En hund skällde.

Ja, det var inte något ovanligt med något. Det var bara det — att plötsligt flyttade en av stuvarna mössan i nacken och sa:

— Det var ett satans rån i natt. Och femtusen kom han visst över...

◇

Det var så det började. Männen kommenterade överfallet en stund — tills det blev ny törn, som det kallades. Då skingrades de och satte fart med arbetet. Bara några blev kvar — bland andra en man som stod lite på sidan om och liksom log inom sej själv... och såg misstänkt och mystisk ut!

Där har vi honom, tänkte han som skulle in i tidningsvärlden... och det var knappt han kunde stå stilla nu, och finnarna glödde i hans pannan. Nu, nu, tänkte han. Nu, nu!

Men nu gällde det att inte tappa hakan och förivra sej!

Han stod lugnt där han stod. Han vågade nästan inte se på mannen med risk för att han kanske skulle röja sina tankar. Det hettade vid tinningarna. Han försökte andas som vanligt, men det var svårt. Frossan krälade som myror längs ryggraden.

Efter en stund tog han mod till sej och såg upp i mannens underliga, liksom utslätade ansikte.

Ja, han gick till och med ett par steg emot honom...

Det var då som mannen just skulle till att säja något. Men han som skulle in inom pressen hann före.

— Erkänn! sa han.

Mannen bara glodde först.

— Ja, sa han så. Ja!

◇

Och sedan tog mannen honom åt sidan och berättade om hur det hade gått till. Det här var inte första rånet, förresten, nej, han hade alltid vandrat på brottets bana så länge han nu mindes. Han hade slagits i hamnarna långt bort i Australien i sin ungdom, med tio-femton stycken samtidigt, ja, tjugi-för-ti, om inte fler! Han hade knivskurit en bankir i huvudstaden och slagit fyra direktörer på käften i en park och tagit deras plånböcker och klockor som ingenting.

— Och i går kväll föll jag igen, sa han. Frestelsen blev för stor. Jag fick tag i en järnstång och slog den där gubben i huvu... Så snart kommer man väl i tidningen igen... som vanligt! Gäckande skuggan åter i farten! Kommer det att stå... som vanligt. Jag, jag vet alltsammans.

— Hm, sa han som skulle börja skriva i tidningar och kom sej inte

Arbetsterapi och Hobbymaterial

Pärlor av trä, glas, kristall och metall.

Indiska Ädelstenar till halsband och armband.

Brasiliansk Onyx till hängsmycken, örhängen och nyckelringar.

Silvertråd i olika former och dimensioner.

Rundböjtänger för trådarbeten.

Halsbandslås i olika utföranden 1—5 rader.

Sadeljord såväl mönstrad som enfärgad i 22 färger.

Väskhandtag i pärlbambu och rotting.

Pappstommar och Silkebast för bastflätning.

Skinn och läder för alla ändamål.

Arbetsatser i rikhaltig sortering.

Begär prislista och prover. Vi sända gärna påseendesändningar på öppet köp

Firma SUNE ENGLUND, Örebro

Rostagatan 11 A

Tel. 019/12 09 14 - 12 10 95

Snäckan och havet

Jag vill åter till havet som sjunger,
till måsarnas blänk mot den blåvita skyn.
Jag vill åter till heden vid havet
och se hur Columbus jagar förbi
på väg efter nya och orörda kuster.

Ja, jag vill åter till snäckans land
för att lyssna till alla legender
som täljer om ej upptäckta kontinenter.
Men jag går kvar — i rädsla för flykten.
Och långt i fjärran är det okändas land.

Jag får aldrig se holländar'n flyga förbi.
Snäckan sjunger sin sång om andra kontinenter
men ingen lyssnar och ingen får veta.
Havet och snäckan sjunger ändå sin sång.

INGVAR WAHLÉN

för något: det här var allt för fantastiskt: här stod han bara och gapade och stekta fåglar flög in i hans mun! Kom, sa han så. Och försök inte smit.

— Nej, sa brottslingen och följde med.

◇

Och de gick upp mot Storgatan och mannen berättade vidare om sin brottsliga verksamhet. Han kunde inte hjälpa det, försäkrade han, och blev mer och mer liksom till sej — han riktigt småhoppade. Det var väl arvsanlag, trodde han. Eller uppväxten — han var ju uppfostrad hos en predikant som blivit avfälling.

— Jag är förlorad, sa brottslingen och snyftade, men liksom på ett glatt vis.

Han som skulle in i tidningsvärlden vaktade noga på hans steg, så att han inte skulle smita — men när han nu såg två poliser komma gatan fram kunde han inte hålla sej längre.

— Jag har tagit han! ropade han och slängde med armarna. Brottslingen... som rånat den där mannen?

Poliserna bara tittade först.

— Mannen? sa den ene. Ni menar gumman?

Det var det första. Sedan såg poliserna på brottslingen och började gapskratta. Försök inte med oss, menade de... och så sa de åt mannen att han skulle ge sej av hem till Paviljongen och inte gå så här och skräpa.

Brottslingen smet slokörat undan. Poliserna gick muttrande sin väg. Och ingenting var värt så mycket längre, varken inom konsten eller tidningsvärlden... och dagen efter fick han det där magasinsknöget.

Rygghållaren
"STRETCHER"
mycket behaglig att
bära — osynlig —
ger Er bättre hållning.
gör Er

RAK I RYGGEN

Säljes till sjukhus.
Rekommenderas
även till barn.

Pris herr. och damstorlek kr. 23:50. För barn 21:50 — porto o. oms. tillkommer. Returrätt. Ange bröstvidd och midjemått vid beställning.

Box 210 35 A 1
Stockholm 21
Tel. 31 84 03

Allt i tryckluft

AB ÅSBRINK & CO

MALMÖ SV. 550 40
GÖTEBORG - HUDDINGE
11 37 71 57 19 13

VID BESÖK I HÖÖR, ät och bo på

Järnvägshotellet

God mat och gott kaffe — propra rum

Tel. 0413/200 25

MARMOR, KALKSTEN

och GRANIT

INGENJÖRSFIRMAN H. SVENSSON

Villa Daisy, Mariedalsvägen

MALMÖ

Tel. 672 01

BERNH. PERSSON GJUTERI

MALMÖ

Tel. 836 25

Varför skurhänder?

Sjuls skurapparat gör slut på det både för händerna och humöret irriterande skurslitet — nu blir skurningen ett rent nöje!

Praktisk och hygienisk, skonar händerna. Komplet med mopp och skurkäpp endast 37:— + frakt.

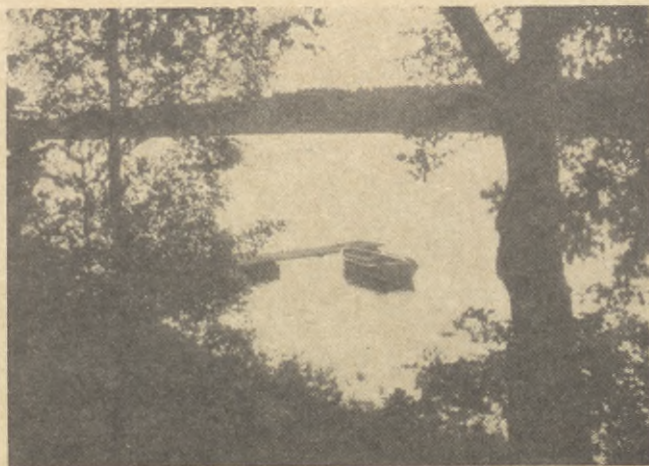
Full returrätt. Demonstration för Stockholm. Tel. 38 50 76. Herr Fridlund. Beställ i dag från

VANSBRO PARTI & AGENTUR-
AFFÄR, Vansbro. Tel. 86.

Köp solstickan!

Vård på konvalescenthem ger

Rekreation ● Vila

Vinter ● Sommar

- **KONVALESCENTHEMMET ALSBORG, HELGEVÄRMA**
Telefon: Växjö 0470/601 07 (Kronobergs län)
Plats för 14 gäster
- **FJÄLLFARARGÄRDENS KONVALESCENTHEM, UNDERSÅKER** (Jämtlands län)
Telefon: Undersåker 11 — Plats för 24 gäster
- **KONVALESCENTHEMMET BJÖRKEFORS, EDSBJÖRKE** (Värmlands län)
Telefon: Sunne 0565/271 65 — Plats för 26 gäster
- **FRITIDSGÅRDEN RAMNÄS, Postfack 42, TORUP**
Telefon: Torup 138 (Hallands län)
Plats för 20 gäster
- **KONVALESCENTHEMMET ÄSEN, ÄSLJUNGA**
Telefon: Klippan 600 09 (Kristianstads län)
Plats för 20 gäster
- **LÄNGASJÖNS SEMESTERHEM, ASARUM**
(öppet under sommarsäsong) (Blekinge län)
Telefon: Södra Hoka 11 — Vintertid Karlshamn 0454/11566
Plats för 22 gäster
- **SVANEHOLMENS VILOHEM, SVANHALS, OSBY**
(öppet under sommarsäsong) (Malmöhus län)
Telefon: 0479/117 14 — Exp.: Kamregatan 3, MALMÖ C
Telefon: 040/97 53 44 — Plats för 27 gäster

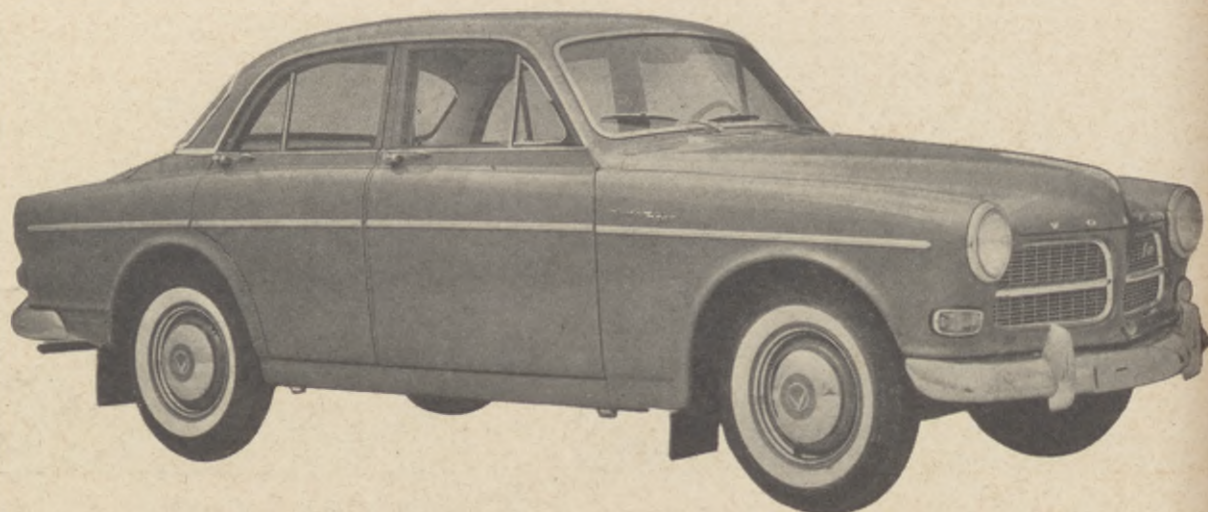
Förfrågan om plats

göres av sanatoriepatient hos sanatoriets kurator och för den som ej vistas på sanatorium hos dispensären eller genom Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjukas lokalföreningar

Eftervård ● Förebyggande vård

i avkopplande miljö och natursköna trakter

Toppvinst

VOLVO AMAZON

VOLVO P 544 Special

Volkswagen 1500 Limousine

SAAB 96

TV-apparater • Transistormottagare

Bandspelare • Rörstrandserviser

3.004 värdefulla vinster

CHANSA
VINN

Sammanlagd
vinstsumma:

över 176.000:—

Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka Rikslotteri 1962

Härmed beställes

..... st. lotter à 2:— att sändas mot postförskott + porto, eller

..... st. lotter à 2:— att sändas varje månad fr. o. m. aug. t. o. m. sept. 1962 mot postförskott + porto, samt dragningslista à 25 öre, som sändes omedelbart efter dragningen.

Namn:

Adress:

Var god texta!

Sänd ej pengar med denna rekvisition.

Status 7/62

Frankeras
med
25-öres
frimärke

RHL-lotteriet

Box 4149

STOCKHOLM 4

◀ **BILDA FAMILJEKEDJA!
LOTTPRIS 2 KRONOR
REKVIRERA NU**

Vid rekvisition av minst 10 lotter i samma sändning — dragningslista gratis och 10% rabatt

20 lotter i samma sändning — dessutom portofritt

Minst en lott till varje familjemedlem ökar familjens vinstchans!